

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2018 жылғы 20 қыркүйектегі
№ 469 бұйрығына 42-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 482-қосымша

Көру қабілеті бұзылған (көрмейтін және нашар көретін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін «Кеңістікте бағдарлау» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1- тарау. Жалпы ережелер

1. Көру қабілеті бұзылған (көрмейтін және нашар көретін) білім алушыларға арналған негізгі білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін «Кеңістікте бағдарлау» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. «Кеңістікте бағдарлау» пәнінің мақсаты – көрмейтін және нашар көретін балалардың қоршаған орта туралы біртұтас түсініктерін қалыптастыру, жеке тұлғаның одан әрі жалпы дамуына септігін тигізетін қоғамнан оңашалануды жеңу, кеңістікте бағдарланудың жиынтық амалдарын меңгеру болып табылады.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) білім алуға жағымды түрткіні қалыптастыру;
2) қоршаған кеңістіктегі нысандар мен заттардың сапасы мен құрамын елестету арқылы қоршаған орта жайлы түсініктерін кеңейту және жүйеге келтіру;

3) кеңістіктік терминдерді түсінуді және оларды өздігінен қолдана алуын қалыптастыру;

4) макро және микрокеңістік түсініктерін, ондағы заттар мен нысандардың бір біріне қатысты орналасуы туралы елестетулерін қалыптастыру;

5) күнделікті бағдарлауда кеңістік туралы полисенсорлық ақпаратты пайдалануға үйрету;

б) елді мекендер мен шағын аудандардың, жекелеген бағыттардың, үй-

жайлардың макеттерімен және схемалармен жұмыс жасау дағдыларын дамыту; қалыптасқан топографиялық ұсыныстарын жоспарға түсіру: таныс кеңістікті, бағыттарды, үй-жайлардың сызбасын құрастыруға үйрету;

7) көрмейтін білім алушылардың көру қабілеті қалыпты жағдайдағы құрдастарымен және ересектермен кеңістікте бірлесе бағдарлауға үйрету; жалпымәдени, коммуникативті құзіреттіліктерді қалыптастыру;

8) тифлотехникалық құралдар көмегінің тәсілдерімен (ақ трость, локатор, дыбыстық белгілер мен бағыт беру жүйесі) кеңістікте бағдарлауды меңгерту;

9) қоғамдық орындарда, көлікте, қала көшелерінде еркін бағдарлай білуін дамыту;

10) тұлға болып қалыптасу процесінде саяси-құқықтық және құндылықтылық бағдарларды жүзеге асыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

4. «Кеңістікте бағдарлау» пәні концентрикалық әдіспен, бір материалды келесі сыныптарда ауқымды көлемде қайталап мазмұнын күрделендіріп, тереңдетіп және жеке элементтерін нақтылауға құрылған.

5. Бағдарламада оқу-нормативтік құжаттың дәстүрлі міндеттері көру қабілеті бұзылған балаларды оқыту мен тәрбиелеудің арнайы процесін ұйымдастырудың инновациялық тәсілдерімен үйлесімді сабақтасқан. Оқытудағы тәсілдер пән бойынша оқу бағдарламасының түбегейлі жаңа құрылымын құруда негізгі бағдарлары болып табылады.

6.Көру қабілеті бұзылған тұлғаларды оқыту құндылықты-бағдарлы, тұлғалық-бағдарлы, әрекеттік, дифференциалды және коммуникативті тәсілдер мен ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

7. Кең ауқымдағы дағдылармен бірлікте жеке қасиеттердің дамуы: «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты білім берудің басты құндылықтарына білім алушыларды дағдыландырудың негізі болып табылады. Бұл құндылықтар білім алушының тәртібі мен күнделікті іс-әрекеттерін ынталандыратын тұрақты тұлғалық бағдары болуы тиіс.

8. «Кеңістікте бағдарлау» пәнін оқытудың құндылықты-бағдарлы тәсілі – бұл белгілі құндылықтар тұрғысында оқу іс-әрекетін ұйымдастыру және орындау, оның нәтижелерін алу және қолдану тәсілі: өмір, адам, табиғат, шындық, мейірімділік, отбасы. Құндылықтар тұлғаның мотивациясының маңызды факторы ретінде, оның мінез-құлқы мен әрекетін ынталандырады. Орта білім берудің құндылықтары «Мәңгілік ел» ұлттық идеясына негізделген: қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік; құрмет; ынтымақтастық; еңбек пен шығармашылық; ашықтық; өмір бойы білім алу.

9. Тұлғалық-бағдарлы тәсіл тұлғаның мінез-құлқындағы жаңа модельдің қалыптасуына мүмкіндік жасап, күнделікті өмірде қалыпты көретін адамдармен қатынасқа даярлайды. Тұлғалық-бағдарлаудың мақсаты оқыту процесінің даралығы, тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, кеңістікте бағдарлау сабақтарында шығармашылық қабілетінің толықтай ашылуы және әлеуметтік-маңызды тұлғалық сапасын тәрбиелеу (белсенділік, мақсатқа жетудегі табандылық, ұқыптылық, батылдық, мәмлегершілдік, сыпайылық), эмоциялық-ерік аясын түзеу (өзіне сенімді болу, көпшіл болу, қоршаған кеңістікте өз қорқынышын жеңу, өзін бағалаудағы жалған басымдылықты жою, психикалық процестерді (кеңістіктік ес, креативті және жедел ойлау, зейін, қоршаған ортаны қабылдау).

10. Әрекеттік тәсіл кеңістікте бағдарлау сабақтарында практикалық білік пен дағдыларды түзету мен дамыту арқылы жүзеге асырылады. Ең тиімді әдістері ақпараттық-қабылдау, іздеу, зерттеу, талдау және синтез әдісі, болжау, репродуктивті әдіс игерілген материалды бекітіп оны меңгерудің автоматтандырылған деңгейіне жеткізеді.

11. Әрекеттік тәсіл мұғалім, тәрбиеші мен ата-ананың өзара іс-қимылын көздейді, онда мұғалім білім алушының іс-қимылын үйлестіреді, ал білім алушы өз іс-әрекетін анықтайды, даму дағдыларының жақын аймағын анықтайды және неғұрлым тиімді тактиканы тандайды.

12. Сабақтағы қызметтің басым түрі қаладағы қозғалыстың маршруты бойынша мұғалімнің көмегімен немесе өз бетінше, ақ трості және навигацияны пайдаланып орындайтын практикалық жаттығу болып табылады. Қалада топпен жүру кезінде тьютор қарастырылады, ол рөлді ата-ана атқара алады.

13. Әрекеттік тәсіл білім алушыларға өз бетімен:

1) сұрақ қойып, қорытынды жасау; әртүрлі қиын маршрутты құрастыруда және оқу және танымдық міндеттерді шешу үшін, модельдер мен схемаларды түрлендіру, жасап шығару, қолдану;

2) нәтижеге қол жеткізу барысында өзінің іс-әрекетін бақылау, бағдарлауға және мобилдікке байланысты жағдайдың өзгеруіне қарай іс-әрекетін түзету; оқу міндеттерінің орындалуын, оны шешудегі өз мүмкіндіктерін дұрыс бағалауды қарастырады.

14. Кеңістікте бағдарлаудағы дифференциалды тәсіл әр түрлі топтағы білім алушыларға білім беруде, оқу процесін мамандандыруын білдіреді, жастарына, дене болмысына, психологиялық жағдайына, офтальмологиялық аспектісіне қарай, яғни көру қабілетін есепке ала отырып және қосымша дефектілеріне қарай мынандай топтарға бөлінеді: мүлдем көрмейтін және ішінара көру қабілеті бар, нашар көретін білім алушылар.

15. Қоршаған ортада бағдарлау дағдыларын меңгеруіне қарай топшаларға бөліп оқыту қарастырылады, үш топшаға бөлінеді:

1) бірінші топтағы білім алушылар оқу материалын өз беттерінше толығымен меңгере алады;

2) екінші топтағы білім алушылар оқу материалын меңгереді, бірақ оны

орындаған кезде аздаған қателіктер жібереді;

3) үшінші топ білім алушылары оқу материалын жартылай меңгереді және өз беттерінше орындай алмайды. Олар үшін жеке қолдау картасы жасалынады, онда жеке түзетудің әдістері мен тәсілдері көрсетіледі.

16. Коммуникативті тәсіл сезім тактісіне, мейірімділікке, сыпайылыққа, мәмілегершілдікке негізделген тұлғааралық өзара қатынасты қарастырады. Ауызекі сөйлесу процесінде білім алушылар іскерлік пен оқу ынтымақтастығын орнатады, ортақ бір шешім табуға және шиленіскен жағдайда позициялардың келісуімен және өзара қызығушылықтарын есепке ала отырып, шешеді, құрдастарының ой-пікірлерін сыйлау, тұжырымдау, дәлелдеу және өз пікірін қорғау, саналы түрде ауызекі сөйлеу тәсілдерін пайдаланады, дөрекі және балағат лексикасы қолданылмайды.

17. Ақпаратты-коммуникативті технологияларды және GPS навигациясын, мультимедиялық ресурстарды, бұқаралық ақпарат құралдарын, интерактивті тақтаны, тифлокешенді қолдану оқу процесін, жаңғыртуға және жандандыруға, сонымен бірге білім алушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынасқа және ынтымақтастыққа ықпал етеді.

18. «Кеңістіктік бағытталу» пәнін оқытудың ең тиімді әдістер мен технологиялар: күнделікті өмірлік жағдаяттарды моделдерін жасау; сөжеттік-рөлдік ойындар, сауда, тұрмыстық және мәдени мекемелерге экскурсия жасау, тренинг жүргізу; презентациялар, Skype-, виртуалды оқытудың технологияларын қолдануымен онлайн-конференциялар.

19. Кеңістіктік бейнелерді қалыптастыруда алдына нақты міндеттерді қоятын шартты түрде үш кезеңге бөлінеді, көрнекі құралдарды қолдану, оларды қолданудың түрлері мен әдістері:

1) бірінші кезеңде алғашқы бағдардың кеңістіктік үлгісі қалыптасады: нақты жерде бағдардың орналасуы туралы жалпы көрінісі (бейнесі) құрылады; есептеу нүктесі анықталады, бағыт конфигурациясы, кеңістіктік бейнесі туралы маршрут құрайтын салыстырмалы ұзындық кесінділері;

2) екінші кезеңде қалыптасқан жалпылама кеңістік бейнесі бөлшектерге бөлінеді және әрбір бағыттың учаскелерін толық зерделейді;

3) үшінші кезеңде зерттелген маршрут бөлігінің тұтас барабар кеңістік бейнесі жинақталады. Осы жүйе бойынша оқыған кезде кеңістіктікті қабылдаудың дәлдігі, тұрақтылық, толықтығы мен дәлме-дәлдігі артады. Оқу процесін ұйымдастыруда жетекші әдіс саяхат болып табылады. Бөлімде салауатты өмір салтын қалыптастыруға, спортқа және туристік қызметке баулуға (турсаяхаттар, табиғатта демалу) ерекше орын бөлінеді.

20. «Кеңістікте бағдарлау» пәні бірнеше пәндердің білімдерінен құралатын интеграциялық курс; «Қоғамтану» қоғамдық өмірдегі басты принциптерді саналы қабылдауына және өмірде өз орнын табуға көмектеседі; «География» - топографиялық дағдыларын дамыту; «Математика» - кеңістікті анықтайтын математикалық терминдерді қолдану; «Қазақ тілі», «Тіл кемшіліктерін түзету», «Мимика және пантомимика»- вербалды және вербалды

емес қарым-қатынас дағдыларын дамыту, «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» өз-өзіне қызмет ету дағдыларын пайдалану; «Беймделген дене шынықтыру» - қимыл координациясының дамуына көмектеседі.

21. «Кеңістікте бағдарлау» пәні бойынша сабағы бедерлі-графикалық басылымдағы нұсқаулармен, түрлі деңгейлі демонстрациялық материалдармен (үйлердің, ағаштардың және көліктердің, жол белгілерінің, бағдарламашам макетін сипап-сезу); оптикалық, тифлотехникалық құралдармен: тактильді құралдар (жолдар, кілемшелер, «Ориентир» құралы, әртүрлі топырақпен жәшіктер), түрлі өлшемдегі тросттармен (пластикалық, темір, жиналмалы, телескопиялық, лазерлі, жарықты, локаторлы), электрондық компаспен, локаторлармен (лазерлі, жарықты), оқуға арналған құрылғылармен, тифлокешенмен жабдықталған арнайы кабинетте өткізіледі. Кабинетті жабдықтау барысында санитарлы-гигиеналық нормалар мен техника қауіпсіздікережелері ескеріледі.

22. Білім алушылардың жетістіктерін бағалаудың балдық емес, сапалық-сипаттаушы, эмоционалды сипаты болады, ол дамудың табыстылығына мониторинг жасауға негізделген.

23. Оқытудың нәтижелілігі үш деңгей бойынша қадағаланады, оның сипаттаушы сипаты бар:

- 1) меңгеруге ұмтылады;
- 2) біреудің көмегі арқылы меңгереді (ересектер, қатарластар);
- 3) жетекші құзыреттіліктер бойынша өз бетімен меңгереді.

3-тарау.«Кеңістікте бағдарлау»пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

24. «Кеңістікте бағдарлау» пәнінен оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында - 102 сағатты;
- 2) 6-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында - 102 сағатты;
- 3) 7-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында - 102 сағатты;
- 4) 8-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында - 102 сағатты;
- 5) 9-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында - 102 сағатты;
- 6) 10-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында - 102 сағатты құрайды.

25. «Кеңістікте бағдарлау» пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) 1-бөлім «Кеңістікте бағдарлау пәніне кіріспе»;
- 2) 2-бөлім «Кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану»;
- 3) 3-бөлім «Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру»;
- 4) 4-бөлім «Шағын кеңістікте бағдарлау»;
- 5) 5-бөлім «Сүйемелдеушімен жүру»;
- 6) 6-бөлім «Жабық кеңістікте бағдарлау»;
- 7) 7-бөлім «Кең кеңістікте бағдарлау»;
- 8) 8-бөлім «Қарым-қатынас мәдениеті».

26. «Кеңістікте бағдарлау пәніне кіріспе» бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

1) кеңістікке бағытталуға оқытудағы жағымды түрткіні қалыптастыру.

27. «Кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) көру арқылы қабылдау;
- 2) тактильді қабылдау;
- 3) есту арқылы қабылдау;
- 4) сипап сезу арқылы қабылдау;
- 5) иіс сезу.

28. «Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды қалыптастыру;
- 2) жүрудің түрлері;
- 3) ақ таяқ көмегімен жүру.

29. «Шағын кеңістікте бағдарлау» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мектеп ғимаратындажінішке таяқтың көмегімен бағдарлау;
- 2) мектеп территориясы туралы түсінік;
- 3) топографиялық дағдылардың дамуы;
- 4) бағдарларды қолдана отырып берілген маршрут бойынша мектеп территориясында бағдарлау.

30. «Сүйемелдеушімен жүру» бөлімікелесі бөлімшені қамтиды:

- 1) ересектермен және құрдастарымен жүру.

31. «Жабық кеңістікте бағдарлау» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мәдени мақсаттағы нысандар;
- 2) тұрмыстық мекемелер;
- 3) әлеуметтік мекемелер;
- 4) оқу орындары және кітапхана;
- 5) сауда мекемелері;
- 6) қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары және азық-түлік дүкендері;
- 7) денсаулық сақтау.

32. «Кең кеңістікте бағдарлау» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) кең кеңістіктіңнысандары;
- 2) топографиялық дағдылардың дамуы, рельефті және дәстүрлі карталармен жұмыс жасау;
- 3) жол жүру ережесі;
- 4) көлік;
- 5) мен тұратын қала;
- 6) спорт және туризм.

33. «Қарым-қатынас мәдениеті» бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

- 1) қарым-қатынаста ұлттық және мәдени құндылықтарды енгізу.

34. 5-сыныпқа арналған «Кеңістікте бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

- 1) кеңістікте бағдарлау курстық пәніне кіріспе: кеңістікте бағдарлаудың мағынасы;
- 2) кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану: көше

атаулары мен үйдің нөмірлерінің үлгісі; мекемеде көрсетілген таблицалар; ақ таяқпен кеңістікте зерттеу жүргізу тәсілері; әртүрлі дыбыстарға бағдар ұстап жүруді үйрену; тері сезімталдығы және вибрация; кеңістікті бағдарлауда иіс сезіну қабілетін қолдану;

3) дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру: дене қалпынқалыптастыру; дұрыс жүрудің ерекшеліктері және үйрену амалдары; жіңішке ақ таяқтың түрлері және оларды қолданудың ерекшелігі; таяқпен жүру тәсілдері;

4) шағын кеңістікте бағдарлау: мектеп ғимараты және оның орналасуы; мекеменің орналасуын зерттеу; мектеп жанында шеберхананың орналасуы; өз еркімен шеберхананы ауыстыру; таяқтың көмегімен мектеп ғимаратынан шығу; көздің дағдылануы ғимаратқа кірген және шыққан кезде; топографиялық, рельефтік және жіңішке шрифтті символдар; мектеп жанындағы бағдарлаудың жүйесі; мектеп жанындағы кедергілердің түрлері;

5) сүйемелдеушімен жүру: көрмейтіндерге көмектің мағынасы күнделікті өмірде; ғимарат ішінде бірігіп сүйемелдеп жүру;

6) жабық кеңістікте бағдарлау: мәдени–ойын-сауық орталықтары; тұрмыстық қызмет ету мекемелері; қазақ зағиптар қоғамының құрылу тарихы; оқыту мекемелерінің түрлері; дүкеннің түрлері және оның мақсаты; базар және оның түрлері туралы түсініктер; қарапайым сатып алуды жасау; базарда сатушымен сөйлесудің ерекшелігі; салауатты өмір салтының мағынасы;

7) кең кеңістікте бағдарлау: табиғи объектілер және олардың орналасуы; табиғи объектілерді бағдарлау ретінде қолдану; карта туралы түсінік; жол-көлік оқиғасы; бағдаршамның пайда болу тарихы және оның түрлері; көліктің пайда болу тарихы; метрополитен және оның функционалдық зонасы; туған қала туралы түсініктер; мектептен үйге дейінгі маршрут; қоғамдық көліктің түрлері; дене шынықтырудың адам денсаулығы үшін маңызы; турпоход;

8) қарым-қатынас мәдениеті: ересектерден көмек сурау; «Егер сіз жоғалып кетсеңіз»;

35. 6-сыныпқа арналған «Кеңістікте бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) кеңестікті бағдарлау пәндік курсына кіріспе: көрмейтін музыканттардың, мүсіншілердің, саяхатшылардың тыныс-тіршілігі;

2) кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану: қозғалалып жүрген объектіні бақылау; еденнің жабықтану түрлері; жіңішке таяқтың көмегімен топырақтың құрылымын анықтау; дыбысты ажырату және дыбысқа қарай жүру; ауа-райы өзгерістерін бақылау және соған сай киім таңдау; табиғаттың иістері; ботаникалық баққа экскурсия, жас натуралистер станциясына, орман паркіне саяхат жасау;

3) дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру: ойын кезінде денені дұрыс ұстауды сақтау; жолдың шетімен, тротуардың бойымен топпен және жеке түрде дұрыс жүру; жіңішке таяқтың қызметі; жіңішке таяқты қа қауіпсіз қолдану;

4) шағын кеңістікте бағдарлау: мектептегі кабинеттердің орналасуы;

мектеп ғимаратын шолу картасы мен ішінде жүру картасын жасау; мектеп алаңында бағдарлау; мектеп алаңының рельефтік және графикалық жоспарларын жасау; жіңішке таяқтың көмегімен кедергілерді зерттеу; мектеп алаңында жүріс-тұрыстың мәдениетін сақтау;

5) сүйемелдеушімен жүру: айналадағы адамдардан көмек сурау; Жуынатын бөлмеге сүйемелдеушімен бару;

6) жабық кеңістікте бағдарлау: жерлгілікті парктерінің орналасуы; химиялық тазалау және кір жуатын мекемелер; қазақ көрмейтіндердің қоғамы, оның қызметтері және мағынасы; көрмейтіндердің кітапханасының орналасуы; кітапханаға бару маршруты; сауда мекемесіндегі жұмыс қызметкерлердің қызметтері және олармен сөйлесуді үйрену; супермаркетте иіс сезінуді қолдану; супермаркетте сауда жасау; жақын жерде дәріхананың орналасуы;

7) кең кеңістікте бағдарлау: қаланың құрылымы; картадағы түстің мағынасы; жол белгілерінің тарихы; жолдың таңбасы; аялдаманың анықтамасы; аялдамада қауіпсіздік тәртіп ережесін сақтау; метроны дұрыс пайдаланудың ережесі; туған қаланың тарихы; мектеп жанындағы аялдама; қоғамдық көлік тасымалындағы маршруттың нөмірлері; спорттың түрлері және спорттық секциялар; турпоходтың маршрутын таңдау;

8) қарым-қатынас мәдениеті: қатарластармен әңгімелесу; қазақтың қонақжайлылығы;

36. 7-сыныпқа арналған «Кеңістікте бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) кеңестікті бағдарлау пәндік курсына кіріспе: көрмейтін әдеби кейіпкерлер;

2) кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдануы: стереоскоптық емес ортаны қабылдау; мекемедегі және көшедегі рельефтік жазуларды оқу; тактильді жол бойымен жүру; дыбыстық сигналға бұрылыс жасап жүру; ауруды сезудің сезімталдығы; жүрген кездегі соғысудан сақтану амалдары; иістерді ажырату; супермаркетте иісті сезімі пайдалану;

3) дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру: сүйемелдеушімен жүрген кезде дене қалпын дұрыс ұстап жүру; жүру түрлерінің тәсілдері; жіңішке таяқты таңдау; жіңішке таяқтың көмегімен мектепте бағдарлау;

4) шағын кеңістікте бағдарлау: мектептегі қауіпсіз қозғалысының ережелері; мектеп ғимаратына қатысты алғанда объектінің орналасуы; мектептің ауласының жоспары; кедергілер түрлері; мектеп алаңында жүру;

5) сүйемелдеушімен жүру: көлік арқылы бірлескен сапарларды жасау;

6) жабық кеңістікте бағдарлау: театрлар және кинотеатрлар; жақын жердегі почтаға барып-келу маршруты; қазақ көрмейтіндердің қоғамының мекемелеріне барып келу маршруттары; көрмейтіндерге арналған қолжетімді жоо; кітапхананың функционалдық зоналары; дүкеннің және сауданың бөлімдерінің түрлері; асхананы бағдарлауды үйрену; тағамды қабылдау; жақын жердегі аурухананың орналасуы; ауруханада бағдарлау;

7) кең кеңістікте бағдарлау: жағалау мен бульвардың, демалыс зоналарының орналасуы; қаладағы әкімшілік аудандары және олардың картада

орналасуы; жол белгілерінің классификациясы; қозғалыс кезінде жол белгілерін қолдану; көліктерге тән дыбыстық сипаттары; метрода бағдарлау; қаладағы көрікті жерлер; мектеп жанын бағдарлау; спорттық құрылыстың орналасуы; су жанындағы демалыстың қауіпсіздік ережесі;

8) қарым-қатынас мәдениеті: отбасылық құндылықтар; қазақ халқының салттары мен дәстүрі; өз бетінше жүру кезінде айналадағылардан көмек сурай білу;

37. 8-сыныпқа арналған «Кеңістікте бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) кеңестікті бағдарлау пәндік курсына кіріспе: мектеп түлектерімен кездесу;

2) кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдануы: түнгі мезгілде бағдарлау; кірген және шыққан кезде жіңішке таяқты қолдану; жіңішке таяқтың көмегімен тактильді жаяу жолдың және жылдамдық бәсеңдеткіштің орналасуын анықтау; адамды дауысынан және жүрген жүрісінен тану; қоршаған ортадағы қауіпсіздік іс-әрекеттің негізгі әдістері; өндірістік және көліктік иістер;

3) дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру: жіңішке таяқпен жүрген кезде денені тік ұстау; ауыл арасындағы жолмен жүру; жіңішке таяқпен жүрудің амалдары;

4) шағын кеңістікте бағдарлау: шағын ортадағы бағытты вербалды анықтамасы; мектеп бөлмелері; объект арасындағы қашықтықты анықтау; мектептің ішкі және сыртқы аланында жүру маршруттардың сызбалары; қосымша бағдарларды іздеу; мектеп аумағындағы кедергілерді өту;

5) сүйемелдеушімен жүру: сүйемелдеушімен жүрген кезінде пайда болатын дауларды алдын алу; сүйемелдеушімен әртүрлі мекемелерге бару ;

6) жабық кеңістікте бағдарлау: кинотеатрда бағдарлау; кинотеатрдың жоспарын құру; киім, аяқ-киім жөндеу ательесі мен сервистік-орталықтары; әлеуметтік мекемелер; ЖОО-да бағдарлау; кітапхананы қолдану білімі; тауарды сатып алу ережесі; қоғамдық тамақтану мекемелері; қоғамдық тамақтану мекемесіндегі әдептілік сақтау; арнай қызметкерлермен телефон арқылы сөйлесу дағдысы; экстремалды жағдайдағы жүрістің-тұрыстың ережелері;

7) кең кеңістікте бағдарлау: тұрақты бағдарлар; қаланың шағын аудандары; жолдан өту кездегі қауіпсіздікті сақтау жолдары; теміржол жолынан өту; қоғамдық көлікті пайдалану дағдалары; теміржол вокзалы; теміржол вокзалында және перронда бағдарлау; архитектуралық ансамблдер; қаладағы маңызды объектілеріне барып келу маршруттары; спорт кешеніне бару маршруты; табиғатқа демалуға дайындалу;

8) қарым-қатынас мәдениеті: әртүрлі мамандықтармен сөйлесу тәртібі мен этикасы.

38. 9-сыныпқа арналған «Кеңістікте бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) кеңестікті бағдарлау пәндік курсына кіріспе: көрмейтіндерге қолжетімді мамандықтар;

2) кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдануы: жарық

пен көленке; ғимаратқа келу және кіру жолдары; жиектерден өту; дыбыстық сигналдарға және бағдарламға бағдарлау; вибрациялық қабылдау арқылы кедергілерді анықтау; иісті топтастыру;

3) дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру: әртүрлі іс-әрекетте дененің дұрыс қалпын ұстау; компаспен немесе навигациямен жүру; таяқтың көмегімен баспалдақпен көтерілу және түсу, таяқтың көмегі арқылы бөлмеге кіру және шығу;

4) шағын кеңістікте бағдарлау: мектептің бөлмелерінің жоспарлары; көкжиек бағыттарына қатысты алғанда объектелер; негізгі маршрутты талдау және сипаттау; мектеп алаңындағы бағдарларды қолдану;

5) сүйемелдеушімен жүру: сүйемелдеушімен сөйлесу; кең ортада сүйемелдеушімен жүру;

6) жабық кеңістікте бағдарлау: театрда бағдарлау; театрдағы тәртіп мәдениеті; театрдың жоспары; сұлулық салоны; іскерлік сөйлесудің дағдылары; ЖОО-да бағдарлау; ақша купюралары және сатып алу операциялар; қазақ ас тағамдары; ауруды, жарақат алуды алдын алу;

7) кең кеңістікте бағдарлау: көперлер түрлері және оларды қолдану; көшелердің орналасуы; қиылыстың түрлері; жол қозғалысының ережелері; трамвайды пайдалану дағдылары; вагонда бағдарлау; ескерткіштің түрлері; даңғыл, алаңдар және орталықтағы негізгі көшелер; спорттық жарыстар; далада от жағу және шатыр құру дағдылары;

8) қарым-қатынас мәдениеті: сөйлеу этикеті;

39. 10-сыныпқа арналған «Кеңістікте бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) кеңестікті бағдарлау пәндік курсына кіріспе: өзін-өзі таныту жолдары;

2) кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдануы: кеңістікте қауіпсіз қозғалу; орманпаркіндегі жолдар мен соқпақ жолдар; арықтардан өту; бұталар мен ағаштарды айналып өту; қаланың дыбыстық бейнесі; бұлшықет қабылдауы; практикалық бағдарлаудағы иіс сезу;

3) дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру: дене қалпын әдемі ұстау; вестибулярлық аппараттың қызметі; таяқтағы көмегімен кедергілерен өту;

4) шағын кеңістікте бағдарлау: мектеп ғимаратында бағдарлау; мектеп аумағын шолу картасы; оптималды маршрутты таңдау;

5) сүйемелдеушімен жүру: сүйемелдеушімен жүрген кездегі біріккен әрекет координациясы;

6) жабық кеңістікте бағдарлау: бос уақыттағы ұйымдастыру; банктің қызметі және орналасуы; көрмейтіндердің міндеті мен құқықтары; ЖОО таңдау және оған барып-келудің маршрутын игеру; ғаламтор-кітапхана; дүкенде бағдарлау; ұлттық мейрамдар және тойлар; алғашқы медициналық көмек көрсету;

7) кеңкеңістікте бағдарлау: кең ортадағы объектілер; бір қаланың ауданына презентация жасау; жол ережесін бұзғаны үшін құқықтық

жауапкершілікке тарту; жол-көлік оқиға жағдайында өзін-өзі ұстау тактикасы; көліктен шыққан кезде аялдаманың анықтау; аэропортта бағдарлау; ескерткішке экскурсия; қоғамдық көліктің маршруттары; көрмейтіндердің өміріндегі спортың орны; көкке шығу;

8) қарым-қатынас мәдениеті: әлеуметте ортада мәдени тәртіпті сақтау.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

40. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодпен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4 – «5» - сынып, «2.1» - бөлім; «4» - оқу мақсатының реттік саны.

41. Оқыту мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

1) 1-бөлім «Кеңістікті бағытталу пәніне кіріспе»:

1-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Кеңістікке бағытталуға оқытуды жағымды түртіңі қалыптастыру	5.1.1.1 қоғамға бейімделу үшін кеңістікте бағдарлаудың маңыздылығын түсіну	6.1.1.1 көрмейтін музыканттар, мүсіншілер, саяхатшылардың өмірін талдау	7.1.1.1 көрмейтін әдебиет кейіпкерлер туралы кітап презентацияларын дайындау	8.1.1.1 мектеп бітірген табысты түлектер мен кездесулерге белсенді қатысу	9.1.1.1 зағиптерге қол жетімді кәсіптер туралы презентация дайындау	10.1.1.1 көрмейтін табысты адамдар туралы мәліметтерді талдау және жинақтау өзін-өзі дамытудың тиімді жолдарын тандау

2) 2-бөлім «Кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану»:
2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Көру арқылы қабылдау	5.2.1.1 трафаретте үй нөмерленді	6.2.1.1 қозғалушы объектілер	7.2.1.1 кеңістікте неоскопикалық	8.2.1.1 практикалық бағдарлау	9.2.1.1 ағаштар, үйлер, жиектеме	10.2.1.1 жарық көлеңкесін пайдаланы

ау	рі және көше атауларының орнын білу; оптикалық құралдардың көмегімен оларды оқу 5.2.1.2бөлмеде кестелермен нұсқаулықтарды оқи білу	рді қадағалап, олардың жылдамдығын, бағытымен арасындағы қашықтығын бағалау	қабылдау дағдысын білу, үйлердің арасындағы арақашықтықты, олардың көлемін, нысанын, қабаттары мен олардың бір-бірінен қашықтығын анықтай алу	да сайнборд, билбордтар және түнгі уақытта жарықдиодты жазуларды пайдалану	лер, бағандар арқылы түскен көлеңкені бақылау; баспалдақпен көтерілген кезде және түскенде, бұрылыста жарықпен көлеңкені пайдалану	п, кеңістікте қауіпсіз жүру дағдылары мен меңгеру
2.2 Тактильді қабылдау	5.2.2.1 әр түлі жолдармен жінішке таяқ көмегімен кеңістікті зерттеу: перифериялық, бір заттан екінші затқа, бір нүктеден екінші нүктеге (есік,	6.2.2.1 еден үстінің сипатын анықтау (линолеум, паркет, кафель, кілем, ағаш еден) 6.2.2.2 жінішке таяқтың көмегімен топырақтың сипатын анықтау (саз,	7.2.2.1 лифтте, бөлмеде және көшеде, бедерлі жазуды оқу; 7.2.2.2 тактильді жолдарда жінішке таяқпен жаяу жүру дағдыларын меңгеру	8.2.2.1 жінішке таяқтың көмегімен үйге кіру және одан шығуды анықтай білу 8.2.2.2 жінішке таяқтың көмегімен тактильді зебра мен жатқан полицейскийді анықтау	9.2.2.1 жінішке таяқтың көмегімен ғимараттарға кірудің тәсілдері мен жолдарын түсіну, 9.2.2.2 бордюрларды анықтау, олардан өту	10.2.2.1 жінішке таяқтың көмегімен тоғай, орман, таудағы жолдарды анықтау 10.2.2.2 жінішке таяқтың көмегімен ағаштарды, бұталарды, арықтарды анықтау және оларды еңсере білу

	терезе)	қиыршық тас, құм, асфальт)				
2.3 Есту арқылы қабылдау	5.2.3.1 статикалық, қозғалатын, үздік дыбыстық сигнал арқылы жүру дағдыларын меңгеру	6.2.3.1 дыбыстарды ажырата алу және дыбыс көздерінің біріне қарай жүру	7.2.3.1 дыбыстық сигналға 90 және 180 градусқа қозғала бұрылу	8.2.3.1 таныс адамдағы дауыс және жүрісі бойынша тану, олардың эмоционалдық жай-күйін анықтау	9.2.3.1 дыбыстық маякқа және дыбыстық бағдаршамдарға бағдарлану	10.2.3.1 тән дыбыстарға сәйкескендікті талдау, оларды практикалық бағдарлауда пайдалану
2.4 Сипап сезу және діріл арқылы қабылдау	5.2.4.1 «Сипап –сезу» және «діріл» ұғымдарын түсіну және білу	6.2.4.1 ауа-райының температуралық өзгеруін бақылап, серуен үшін маусымдық киім мен аяқ киімді таңдау	7.2.4.1 ауырсыну сезімталдығы туралы түсініктің болуы; жінішке таяқнемесе қолды созу арқылы соқтығысуды алдын алу	8.2.4.1 кеңістікте қауіпсіз әрекет жасаудың оңтайлы жолдарын таңдау; құлап қалған заттарды іздеу кезінде қауіпті жағдаяттарды алдын алу (отырған қалыпта немесе енкею кезінде қолды беттің алдында	9.2.4.1 діріл бойынша қабылдау арқылы кедергілерді анықтау (ғимараттар, шарбақтар, машиналар)	10.2.4.1 бұлшықет, сүйек буындық қабылдау арқылы ақпараттарды талдау және жинақтау

				ұстау)		
2.5 Иіс сезу	5.2.5.1 иіске назар аудару, оларды ажырату, есте сақтау және тану (асхана, медицин алық кабинет)	6.2.5.1 табиғаттың иісін ажырата білу, ботаникалық баққа, орманпаркіне, жас натуралистер станциясына экскурсия жасау	7.2.5.1 әтірлердің иістерін косметика және тұрмыстық химияны, супермаркетте әртүрлі бөлімдердің иісі арқылы ажырата алу	8.2.5.1 өнеркәсіп және көлік иістерін анықтау, оларды бағдар ретінде ұстау	9.2.5.1 иістерді жағымды және жағымсыздарға жіктеу; санитариялық-гигиеналық нормаларды сақтау	10.2.5.1 иістерді талдау және иіс сезуді практикалық бағдарлауда пайдалану

3) 3-бөлім «Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру»:
3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды қалыптастыру	5.3.1.1 дене сымбатын қалыптастыру үшін дене мүшелерін дұрыс қалыптастыру	6.3.1.1 қозғалмалы ойындарды пайдаланып, ойын әрекетінде денені сымбатын сақтау	7.3.1.1 сүйемелдеушімен жүрген кезде дұрыс денені сымбатын сақтау	8.3.1.1 жінішке таяқпен жүрген кезде дұрыс денені сымбатын сақтау	9.3.1.1 әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды бақылау	10.3.1.1 айналадағылар адамды эстетикалық тұрғыдан қабылдау үшін дұрыс денені келбеті мен дененің қалпының мәнін түсіну
3.2 Жүрудің түрлері	5.3.2.1 дұрыс жүру,	6.3.2.1 жеке және	7.3.2.1 жүрудің алуан	8.3.2.1 ауыларалық	9.3.2.1 ойлы-қырлы	10.3.2.1 баспалдақпен түсу,

	табан қимылы н, тобық қимылы н жүрісті қалыптастыру кезіндегі тізенің ерекшеліктерін білу және түсіну	топта жол жиектері мен және тротуарлармен жүру тәсілдері н меңгеру	түрлі әдістері мен түрлерін меңгеру (көшбасшының артынан жүру, көлбеу жазықтық бойынша және жүкпен)	жолмен дұрыс жүру дағдысын меңгеру	жерлерде компаспен немесе навигац иямен жүру дағдысын меңгеру	көтерілу кезінде, арықтардан, бордюрдан өту кезінде вестибулярлық аппараттың функцияларын үйлестіру
3.3 Тростпен жүру дағдылары	5.3.3.1 «Ақ трость» ұғымын ұғыну; жінішке таяқ түрлерін білу; ұстап, тауып және керекті трості тауып оны сақтайтын орынды анықтау; жінішке таяқпен жүрудің негізгі тәсілдерін меңгеру	6.3.3.1 жінішке таяқтың функцияларын (буфер, щуп, дыбыс генераторы) білу және оларды практикалық түрде пайдалану; трості қолдануда қауіпсіздік ережелерін сақтау	7.3.3.1 қажетті трості таңдау және қозғалыс кезінде пайдалану (ұзын – серуендеу үшін; тірек – егде жастағы; жиналмалы үй – жайында; лазерлі кедергілерден өту кезінде); трості ашу мен жинақтауды меңгеру	8.3.3.1 тростпен жүру тәсілдерін жетілдіру: маятникті, диагональды, сырғу, жанасу тәсілі	9.3.3.1 баспалдақпен көтерілу және түсу, жінішке таяқтың көмегімен үй-жайына кіру және одан шығу тәсілдерін меңгеру	10.3.3.1 кедергілердің түрлерін анықтау (тұрақты, уақытша, кездейсоқ, төменгі және бүйір) және олардың жінішке таяқтың көмегімен еңсеру

4) 4-бөлім «Шағын кеңістікте бағдарлау»:

4- кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Мектеп ғимарат ындажін ішке таяқтың көмегім ен бағдарла у	5.4.1.1 мектеп ғимараты мен бөлмелер ін елестету және сипаттау 5.4.1.2 бөлмелер ді тексеруді ң негізгі тәсілдері н меңгеру (перифер иялық, бір заттан екінші затқа, есептеу нүктесі) 5.4.1.3 бөлмелер ді, шеберхан аларды тексеру, мектеп кеңістігі жайлы карта- жол құрастыр у, кеңістікте шеберхан	6.4.1.1 мектеп кеңістігін де кабинетте рдің орналасу ын бір- біріне қатыстыл ығын өзінің орнын сипаттау, білу 6.4.1.2 мектеп ғимараты нда өзі бағдарла й алу үшін жол картасы мен шолу картасын құрастыр у	7.4.1.1 мектепте қабаттард а оңжақты қозғалыст ы сақтай отырып, жінішке таяқтың көмегіме н бағдарлау 7.4.1.2ме ктеп бойынша қолзғалы стың қауіпсізді к ережелері н меңгеру	8.4.1.1 шағын кеңістікте бағыттар ды ауызша белгілеу (оң жағы, сол жағы, ортасы, бұрышы, бұрылу) 8.4.1.2 мектептег і негізгі бөлмелер туралы ақпарат жинақтау және оны кеңістікте бағдарлау да пайдалан у	9.4.1.1 мектепті ң бөлмеле рін графика лық түрде бейнеле у	10.4.4.1 мектеп ғимараты нда қозғалма лы маршрут бойынша сақталған анализато р менжініш ке таяқарқы лы өздігімен жүру

	аның орналасуын анықтау 5.4.1.4 шеберханада өзбетінше жүріп-тұру					
4.2 Мектеп территориясы туралы түсінік	5.4.2.1 жiнiшке таяқтың көмегімен мектеп ғимаратынан шығу жолдарын табу, ғимаратқа кіру және одан шығу кезінде аккомодация тәсілін қолдану	6.4.2.1 жiнiшке таяқтың көмегімен мектеп ғимаратының негiзгi объектілерін(стадион, балабақша, ойын алаңы, қоқыс контейнерлері) орталық және қосалқы қақпаларды білу	7.4.2.1 жiнiшке таяқтың көмегімен мектеп ғимаратына қатысты объектілердің орналасуы мен өз орнын анықтау	8.4.2.1 көз өлшемімен кадам арқылы объектілер арасындағы арақашықтықты анықтау	9.4.2.1 объектілердің қай тарапта орналасқанын анықтау	10.4.2.1 мектеп территориясы жайлы ақпаратты жинақтау және карта құру
4.3 Топографиялық дағдылардың дамуы	5.4.3.1 рельефті және дәстүрлі топографиялық белгілерді білу және түсіну	6.4.3.1 мектептің территориясының бедерлі графикалық жоспарын құрастыру	7.4.3.1 «Ориентир» құралында мектеп территориясының жоспарын құрастыру	8.4.3.1 «Графика» құралында мектеп маршрут бойынша қозғалыс схемасын модельде	9.4.3.1 негiзгi бағыттарды сипаттау және талдау	10.4.3.1 оңтайлы және қауіпсіз маршруттар таңдау

			у	у (күру)		
4.4 Бағдарларды қолдана отырып берілген маршрут бойынша мектеп территориясында бағдарлау	5.4.4.1 мектеп аумағында: тірі қоршаулар, тігінен құлаған тастар тізбегі, асфальтталған жолдар, бұрылыстар, бордюрдан бағдарлау жүйесін білу 5.4.4.2 мектеп аумағында кедергілерді тіркеу	6.4.4.1 жінішке таяқарқылы мектеп аумағындағы тұрақты, уақытша, кездейсоқ, кедергілерді тексеріп сипаттау 6.4.4.2 мектеп аумағында мәдениет нормаларын меңгеру	7.4.4.1 жоғарғы, төменгі және бүйір кедергілерді анықтау 7.4.4.2 мектеп аумағында жінішке таяқарқылы белгіленген негізгі маршрут бойынша жүру	8.4.4.1 берілген маршрут бойынша жүру дағдыларын меңгеру, қосымша бағдарларды табу 8.4.4.2 кедергілерді еңсеру тәсілдерін білу оны мектеп аумағында бағдарлауда қолдану	9.4.4.1 мектеп аумағында бағдарларды, трості, тактильді навигацияны және сақталған анализаторларды пайдаланатырып жүріп-тұру дағдыларын меңгеру	10.4.4.1 мектеп аумағында қозғалыстың ыңғайлы бағыттары өз бетінше тандау 10.4.4.2 өз бетінше қауіпсіз қозғалыс жолдарын тандау және кеңістікті талдау

5) 5-бөлім «Сүйемелдеушімен жүру»:
5-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Ересектермен және құрдастарымен жүру	5.5.1.1 зағип жандарға күнделікті өмірде қажеттіліктеріне көмек көрсету керектігін түсіну	6.5.1.1 әр түрлі жағдайларда өтініш білдіру арқылы қоршаған ортадан көмек	7.5.1.1 сүйемелдеушімен бірлескен жүрісте тәуелді қарым-қатынас туралы түсініктеме алшақ	8.5.1.1 бірлесіп жүрген кезде даулы жағдайларды ескеру және сүйемелдеушімен	9.5.1.1 сүйемелдеушіге белгіленген пунктке дейінгі негізгі бағдарды нақты сипаттау	10.5.1.1 сүйемелдеушімен бірлескен әрекетті үйлестіру және алдын ала жүретін маршрут

	5.5.1.2 бас палдақпен жүк бар кезде көтерілу және түсіу кезінде бірлесіп жүру әдісін, бөлмеден шығу, бұрылу тәсілдерін меңгеру	алуды түсіну 6.5.1.2 сүйемелдеушінің көмегімен санитарлық жүйені пайдаланудың практикалық дағдыларын меңгеру	болу (иыққа сүйене отырып жүру) 7.5.1.2 көлікте бірлескен сапарларда қажетті дағдыларды меңгеру	жақсы қарым-қатынаста болу 8.5.1.2 сүйемелдеушімен жабық кеңістікте (тұрмыстық, сауда, медициналық, мәдени мекемелерде) бағдарлауды дағдыларын меңгеру	және ауызша белгілей білу 9.5.1.2 сүйемелдеушімен кеңістікте жүрудің негізгі әдістерін меңгеру	ы талдау
--	--	---	--	---	---	----------

б) 6-бөлім «Жабық кеңістікте бағдарлау»:

6- кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
6.1 Мәдени мақсаттағы нысандар	5.6.1.1 мәдени ойын-сауық орталықтарының негізгі түрлерін білу: кинотеатр, театр, парк, аквапарк, хайуанаттар бағы,	6.6.1.1 саябақ, аквапарк және хайуанаттар паркінің орналасуын анықтау, өз бетімен бағдарлауды жүруді және онда	7.6.1.1 театрлардың атауын, орналасуы мен жіктелуін есте сақтау (драма, ТЮЗ, комедия театры, қуыршақ театры) және кинотеатр	8.6.1.1 кинотеатрда бағдарлау, кассаны, көрермендер залын, буфет, дәретхана, фойе және билетке сәйкес орынды табу дағдыларын меңгеру және	9.6.1.1 театрдағы негізгі ұғымдарды білу және түсіндіру (көрермен залы, сахна, портер, амфитеатр, балкон, жоғарғы ярус, софиттер, рампа,	10.6.1.1 бос уақытты тиімді ұйымдастыру – мәдени-ойын сауық нысандарына бару

	цирк және олардың маңызы мен қызметін сипаттау	қауіпсіз жүріп-тұру дағдыларын меңгеру	р (премьералық, ойын-сауық, студиялық, балалар, үздіксіз кино көрсетілімдер мен, кинокафе, 3D, 4D)	жінішке таяқ қоятын жерді белгілеу 8.6.1.2 кинотеатрда әдептілік нормаларын сақтау 8.6.1.3 «Ориентир» құралында кинотеатрдың жоспарын құру	антракт) 9.6.1.2 театрда бағдарлау дағдыларын меңгеру (буфетке, санузға, фойеге, гардеробқа бару); театрда билетке сәйкес орынды таба білу, тростқа арналған орынды анықтау 9.6.1.3 театрда өзін ұстауда әдеп нормаларын сақтау 9.6.1.4 театрдың керемет атмосферасын сезіну 9.6.1.5 «Ориентир» құралында театрдың жоспарын құрастыру	
--	--	--	--	--	---	--

6.2 Тұрмыстық мекемелер	5.6.2.1 адам өмірінде қызмет көрсетуші мекемелердің маңыздылығын түсіну	6.6.2.1 ең жақын тазалау және кір жуу мекемесінің орналасқан жерін, олардың ішкі сәнін және оларға баратын маршрутты анықтау 6.6.2.2 тапсырыстарды рәсімдейтін және қабылдайтын мекемеден қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру	7.6.2.1 жақын жерде орналасқан почтаға дейінгі маршрутты білу 7.6.2.2 тапсырыстарды рәсімдейтін және қабылдайтын менеджермен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру (сәлемдеме, тапсырыстық хат жіберу)	8.6.2.1 жақын орналасқан тұрмыстық техниканы жөндеу және киім мен аяқ киім жөндейтін сервис орталықтарына дейінгі маршрутты меңгеру 8.6.2.2 тапсырыстарды рәсімдейтін және қабылдайтын менеджермен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру	9.6.2.1 ең жақын сұлулық салондарының мекен жайын, функционалдық бағыттары мен қызметтердің ауқымын, оған дейінгі маршрутты есте сақтау 9.6.2.2 сұлулық салондарының қызметкерлерімен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру	10.6.2.1 ең жақын банктің орналасқан жерін, оған бару маршруттын және көрсетілетін қызметтер түрін (валюта, вексельдерді төлеу, қарыздарды тіркеу) анықтау 10.6.2.2 қаржылық операциялар бойынша қызмет көрсететін банк қызметкерлерімен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру
6.3 Әлеуметтік мекемелер	5.6.3.1 зағип жандардың Қазақстандық	6.6.3.1 зағип жандардың Қазақстандық	7.6.3.1 зағип жандардың Қазақстандық	8.6.3.1 негізгі әлеуметтік мекемелердің орналасқан	9.6.3.1 әлеуметтік мекемелерде өз өзін	10.6.3.1 құқықтық мәдениеттен хабардар болу;

	қоғамын ың қалыпта су тарихын , құрылы мы мен орнын білу	қоғамын ың функция сын және маңызд ылығын түсіну; зағип жандард ың Қазақста ндық қоғамын ың мүшеле рінің құқықта ры мен міндетте рін, құрамын а ену ережеле рін білу	қоғамын ың орталы ғына дейінгі маршрутт ы зерделеп, онда бағдарлау ды үйрену	н жерін (халыққа қызмет көрсету орталығы, жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарлам алар орталығы, жәрдемақ ы беру туралы орталық), олардың қызметтері мен оларға бару маршруты н есте сақтау	бағдарла й білу, іскер лік қарым- қатынас және қажетті құжаттар ды тіркеуде білікті болу	зағиптард ың құқықтар ы мен міндеттер ін білу (жеке көмекшіс і және әлеуметті к жәрдемақ ы алуға құқығы бар; жұмыс уақытын ың ұзақтығы қысқарты лған; қосымша ақылы демалыс)
6.4 Оқу орындар ы және кітапхан а	5.6.4.1 оқу орындар ының түрлерін білу (мектеп, колледж , универс итет); 5.6.4.2 есте сақтау қабілеті мен танымд ық	6.6.4.1 абитури ент, студент, бакалав р, магистр ант, оқу топтары түсінікт ерін меңгеру; 6.6.4.2 зағип жандард ың Қазақста ндық	7.6.4.1 көрмейті ндерге арналған қол жетімді базалық оқу орындар ы мен маманды қтарды білу 7.6.4.2 кітапхана дағы негізгі функцион	8.6.4.1 ауызша университ еттегі (факультет , университ ет әкімшілігі, деканат, аудитория бөлімшесі) бөлімдерді белгілеу 8.6.4.2 каталог бойынша кітап	9.6.4.1 іс жүзінде мектепте рде бағдарлау дағдылар ын үйрену 9.6.4.2 оқу залында мерзімдік басылым дар, көркем және оқу әдебиетте рімен жұмыс	10.6.4.1 ұсынылға н маманды қ бойынша, жоғары оқу орнының ауқымын болжау 10.6.4.2 тандалған оқу орнына дейінгі маршрутт ы зерттеу

	қабілеттерін қалыптастыру үшін көркем әдебиет оқу қажеттігін түсіну	қоғамының кітапханасының орнын және оған маршрутты білу 6.6.4.3кітапханаға дейінгі және кері ең тиімді маршрутты меңгеру	алдық бағыттар: каталог, абонемент, оқу залы, кеңсені білу	(аудио кітапты, Брайль кітабын және борттық кітапты) таңдай алу, тіркеу және тапсырыс беруді меңгеру	істеу кезінде оқырман қызметтерін пайдалану	10.6.4.3 интернет кітапханаларды пайдалану және әлеуметтік желілерде электрондық кітаптарменалмасуда білікті болу
6.5 Сауда мекемелері	5.6.5.1 негізгі дүкендер түрлерін анықтап (азық-түлік, дүкендер, кітаптар) және олардың жұмыс істеу мақсаттарына ажырата алу	6.6.5.1 сауда мекемелеріндегі қызметкерлердің мамандықтарын (кеңесші, кассир, контролер) және олардың функцияларын білу; олармен қарым-қатынаста білікті болу	7.6.5.1 дүкендердің негізгі түрлерін білу және ажырату (супермаркет, гипермаркет, минимаркет); негізгі сауда бөлімдер мен сауда секциялары (киім-кешек, аяқ киім, парфюмерия) анықтау	8.6.5.1 сауданың негізгі ережелерін меңгеру; қажетті тауарды таңдау, нақтылау, оның құнын анықтау, кепілдік мерзімі мен тауардың кепілдік мерзімі аралығында чекті сақтау; талапқа сай келмейтін тауарды	9.6.5.1 банкноттарды анықтау және қарапайым сатып алулар жасау	10.6.5.1 сақталған анализаторлардың көмегімен дүкенде және сауда орталықтарында өздігімен бағдарлай алу

				сатушыға қайтару		
6.6 Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары және азық-түлік дүкендері	5.6.6.1 нарық және оның түрлерін түсіну(көкім, көкөніс, азық-түлік) және базарда қарапайым сатып алулар жасау 5.6.6.2нарықтағы сатушы мен ерекше байланыста болу	6.6.6.1 супермаркеттегі азық-түлік бөлімінде ірісі арқылы анықтау 6.6.6.2супермаркетте сатып алулар жасауды білу (арба алу, өнімді таңдап, оның бағасын білу, төлеу және орау)	7.6.6.1 асханда өз бетінше және сүйемелдеушімен жүруді меңгеру 7.6.6.2жақсы және ұқыпты тамақтану	8.6.6.1 қоғамдық тамақтандыру орындарының түрлерін(мейрамханалар, асханалар, кафелер) білу 8.6.6.2даяшымен байланыс нормаларын сақтау, ас мәзірінде көрсетілген тағамды таңдап, тапсырыс беру, есептесу	9.6.6.1 қазақ тағамдарының, ұлттық тағамдар мен бұйымдарының ерекшеліктерін білу 9.6.6.2 ұлттық тағамдар бойынша презентация дайындау	10.6.6.1 қазақ ұлттық дәстүрі мен салттарынан сақтай отырып той мейрамдарды ұйымдастыру 10.6.6.2дұрыс тамақтану мен салауатты өнімдер бойынша ақпаратты жинақтау
6.7 Денсаулық сақтау	5.6.7.1 салауатты өмір салтынның табысты өмір әлеуметі үшін маңыздылығын түсіну 5.6.7.2күнделікті таңертеңгілік	6.6.7.1 ең жақын орналасқан дәріхана мен мекен-жайын білу, дәрігер белгілеген дәріні сатып алу	7.6.7.1 жақын орналасқан емханалардың мекен-жайын анықтау 7.6.7.2тіркеу бөлімі, дәрігерлердің кабинетте	8.6.7.1 жедел жәрдем, инвотаксия, өртке қарсы қызмет және полицияға телефон арқылы қоңырау шалған кезде ауызша	9.6.7.1 вирустық, инфекциялық аурулар, көз аурулары мен жарақаттардың алдын алуды білу 9.6.7.2жұ	10.6.7.1 қолайсыз жағдайларда алғашқы көмек көрсете алу(естен тану, үсу, ыстығы көтерілген жағдайда, сынықтар, күйік

	жаттығуларды, тактильді жаттығуларды, көз жаттығуларын орындау	кезінде сатушы-фармацевтпен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру 6.6.7.2 әр і-дәрмек және дәрумендер туралы түсініктің болуы 6.6.7.3 рецептсіз жасөспірімдерге дәрілік препараттарды сатуға тыйым салынатынын білу	рі, зертханалар туралы мәліметтерді білу 7.6.7.3 зағип жандарды алып жүруші жөнінде емханадағы әлеуметтік қызметкерге айту	қарым-қатынаста білікті болуы 8.6.7.2 төтенше жағдайлар кезінде мінез-құлық ережелерін сақтау (өрт кезінде, жер сілкінісі, жағдайында)	мыс орының тиісті жарықтан дырылуын қадағалау	шалғанда) 10.6.7.2 алғашқы көмек көрсету барысында қырағы және икемді болу
--	--	--	---	---	---	---

7) 7-бөлім «Кең кеңістікте бағдарлау»:

7-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.1 Кең кеңістік объектілерінің сандары	5.7.1.1 табиғи объектілер мен олардың орналасқан жері	6.7.1.1 тұйық көшелердің, даңғылдардың, алаңдарды	7.7.1.1 бульварлар, алаңдар, жағалаулардың маңызды	8.7.1.1 тұрғын үйлер мен оларға өту жолдарын тұрақты бағдар	9.7.1.1 темір жол, автомобиль және жаяу жүруге	10.7.1.1 негізгі бос объектілер туралы ақпаратты

	(тау, өзен, көл, канал, орман) туралы білу; оларды негізгі бағдар ретінде пайдалану	ыңорнын білу және қалалық жүйедегі олардың маңыздылығын түсіну	ылығын түсіну	ретінде пайдалану	арналған көпір туралы түсік қалыптас тыру және оларды тұрақты бағдар ретінде пайдалану	жинақтау , презентациялар жасау
7.2 Топографиялық дағдылардың дамуы, рельефті және дәстүрлі карталар мен жұмыс жасау	5.7.2.1 карта және оның ауқымын, бедерлі және жалпақ белгілері туралы түсінік қалыптастыру	6.7.2.1 түсті белгілері бойынша картадан табиғи объектілердің орналасқан жерін (таулар, ормандар, су объектілері) анықтау	7.7.2.1 қаланың әкімшілік аудандарға бөлуін білу және картада нақтысы туралы бір-бірінен өздерінің орналасқан жерін анықтау	8.7.2.1 картада қала маңында орналасқан аудандарды тауып, олардың атауларын есте сақтау	9.7.2.1 оңтүстік пен солтүстік және батыстан шығысқа қарай картада көшелерінің ұйымдастыру ретін анықтап, есте сақтау; «Квартал» ұғымын түсіну	10.7.2.1 топографиялық кескінді кеңістіктік бағдарға аудару; қаланың аудандарының біріне презентация дайындау
7.3 Жол жүру ережесі	5.7.3.1 жол-көлік оқиғаларын түсіну, олардың себептер	6.7.3.1 жаяу жүргіншілер мен көлік қозғалысын бақылау	7.7.3.1 жол белгілерінің классификациясын және олардың	8.7.3.1 қала ішінде ең тиімді және қауіпсіз жолдан өту үшін жер, жер	9.7.3.1 қиылыстардың түрлерін (Т-тәрізді, Х-тәрізді) бі	10.7.3.1 жол-көлік оқиғаларының себептерін талдау және көлік жол

	і мен мүмкін болатын салдары нан хабардар болу 5.7.3.2 бағдаршамның пайда болу тарихын және оның негізгі түрлерін білу(көледен жарық, дыбыс, тік)	тәсілі ретінде жол белгілерінің пайдаланылуы білу 6.7.3.2 жолдардың орналасуы және ондағы көліктер туралы хабардар болу	түсі, пішіні мен көлемі жағынан айырмашылықтарын түсіну 7.7.3.2 тәуелсіз қозғалыс кезінде жол белгілерін пайдалану	асты және жер үсті өткелдерін пайдалану 8.7.3.2 темір жолда өтпелі өткелдерден өту жолын үйрену	лу және сақталған анализа торлар мен жінішке таяқтың көмегімен жолдардың еңсерудің негізгі түрлерін білу 9.7.3.2 жол жүру ережелерін сақтай отырып, өз бетімен қала ішінде жүру	қозғалысы ережесін бұзғаны үшін құқықтық жауапкершілікке тартылу 10.7.3.2 жол көлік оқиғасы кезінде тиімді мінез-құлық тактикасын анықтау
7.4 Көлік	5.7.4.1 көліктің пайдаланылу тарихын білу; метро туралы түсінік қалыптастыру; метроның функционалдық аймақтарын білу(күт	6.7.4.1 сақталған анализаторлар мен трості пайдаланып аялдамаларды анықтау; көлік күту аялдамада қауіпсіздік ережелерін сақтау	7.7.4.1 көлікке тән дыбыстар арқылы жақындап келе жатқан түрлерін анықтау (тежегіштер, есікті ашу, трамвай дөңгелектердің	8.7.4.1 көлікке жін ішке таяқтың көмегімен міну; салонында өзін ұстау ережелерін сақтау, жолақысын төлеу, мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған орынды білу, трості	9.7.4.1 трамвай бойынша, одан кіруге және шығуға, трамвайалдынан өту кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау 9.7.4.2 вагонда бағдарлау	10.7.4.1 сақталған анализаторлар мен бағдарлаушыларды (бұрылыстар, көпірлер, трамвай, сәулет құрылыстар) пайдаланатын ережелерін сақтау анықтау

	у залы, қолма-қол ақша, турниктерэскалаторлар, платформа)	6.7.4.2 Эскалаторлар мен түскенде және мінгенде, метро платформасында қауіпсіз мінез-құлық ережелерін сақтау	дыбыс, троллей бустар бум естіледі) 7.7.4.2 тактильді навигацияны пайдаланатырып, метрода бағдарлауды дағдыларын меңгеру	орналастыру үшін орын белгілеу 8.7.4.2 поезд станцияның және оның функционалды бағыттарына: күту залы, ақпараттық бюро, билет сату кеңселері кіретінін білу 8.7.4.3 платформа және вагондарға отырғызу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтау, пойыздың келуі туралы ақпаратты мұқият тыңдау	дағдыларын меңгеру, купелердің, плацкарттардың және дәретхананың орналасқан жерін білу 9.7.4.3 отырғызылатын орынды іздеу вагонның ішкі бағдарларын пайдалану (терезелер мен бөлімдер) 9.7.4.4 қызмет туралы ақпаратты білу және оны пайдалану	10.7.4.2 әуежайдың мақсаты мен оның функцияларын білу (ресепшн, ақпараттық үстел, жер қолжеткізу, терминал) 10.7.4.3 рейстер туралы ақпаратты мұқият тыңдау; 10.7.4.4 қолдану кезінде алып жүруші тьютордың пайдалануы 10.7.4.5 онлайн билеттерін сатып алуды білу
7.5 Мен тұратын қала	5.7.5.1 туған қаланың географиялық орналасуы,	6.7.5.1 туған қаланың тарихына хабардар болу және	7.7.5.1 қаланың басты көрікті және архитектуралық құрылысы	8.7.5.1 сәулет ансамбльдері (Бәйтерек, пирамида, Эйфель мұнарасы,	9.7.5.1 ескерткіштердің түрлерін (Бюст рельеф, мүсіні, стела,	10.7.5.1 ескерткіштерге экскурсиялар жасау және гүл шоқтарын қою

	<p>халықтың саны мен, облыстың этникалық құрамын білу 5.7.5.2 мектептен үйге дейінгі маршрутты басшылыққа алу; қоғамдық көліктің (трамвай троллейбус, метро) негізгі түрін білу</p>	<p>мақтаным сезімін сезіну 6.7.5.2 мектептің жанындағы аялдама орнын анықтау, қоғамдық көліктердің нөмірлерін білу</p>	<p>тарын анықтау 7.7.5.2 мектеп жанында орналасқан кварталдар және көшелерде бағдар жасай алу</p>	<p>үш батырлар) және олардың құрылымдық элементтері (күмбез, шатыр, баған, сала) туралы түсінік болуы; қала сұлулығы мен өзіндік ерекшелігін тамашалау 8.7.5.2 қаланың ең маңызды объектілеріне дейінгі баратын қоғамдық көліктерді бағдарлай алу (сауда орталықтары, кинотеатрлар, базарлар, білім беру және медициналық мекемелердің)</p>	<p>обелиск, мемориалдық) ажырата алу және тұрақты бағдар ретінде оларды пайдалану 9.7.5.2 қаланың басты көшелері, даңғылдары мен алаңдары арқылы бағдарлау</p>	<p>дәстүрін сақтап қалу; жас ұрпаққа өткеннің тарихи мұрасы туралы ақпараттар беру 10.7.5.2 қоғамдық көліктердің маршруттарын синтездеу және өз бетінше қалада бағдарлай алу</p>
--	---	--	---	---	--	--

7.6 Спорт және туризм	5.7.6.1 адам денсаул ығына дене шынықт ырудың қажеттіг ін түсіну 5.7.6.2 белсенді өмірлік ұстаным ын қалыпта стыруға жорықт ың тигізер мәнін түсіну	6.7.6.1 спорт және спорт клубтары туралы ақпаратта рды білу 6.7.6.2 жорыққа маршрут таңдау және демалуға баратын орынды бағалау	7.7.6.1 қаладғы спортты қ нысанда рды анықтау (стадион дар, бассейн, жүзу, тренаже р залдары, ипподро м, роликте р) 7.7.6.2 су айдыны нда демалыс ты ұйымдас тыра білу, қауі псіздік ережеле рін сақтау, күн соққысы мен күйіктер ден алдын ала сақтану жұмыст арын жүргізу	8.7.6.1 өзіне спорт түрін таңдау спорт кешенінде және кері маршрут үйрену 8.7.6.2 туризм және таза ауада демалуға дайындық қа білікті болу (рюкзактар , спорттық, аяқ киім және бірінші қажеттілік тегі дайындау үшін матчтары, масаға қарсы крем, азық-түлік, ыдыс-аяқ)	9.7.6.1 спорттық іс- шаралард ыбақылау : конкурст ар, олимпиад алар, паралимп иадалар 9.7.6.2 шатырды тарату және от жағу	10.7.6.1 мектептің спорт өміріне белсенді қатысу 10.7.6.2 табиғат аясында отырыста р ұйымдаст ыру, тауда және орманда қауіпсізді к ережелері н сақтау
--------------------------------	---	---	--	--	---	--

8) 8-бөлім «Қарым-қатынас мәдениеті»:

8 -кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
8.1 Қарым-қатынас та ұлттық және мәдени құндылықтарды енгізу	5.8.1.1 ересек көмегіне жүгіну, дұрыс сұрақ қоя білу 5.8.1.2 адасқан жағдайда өзін ұстау тактикасын білу	6.8.1.1 құрдастарымен жеке тұлғалық құндылықтарына қарай қарым қатынас жасау (қарапайым, мейірімді, адал) 6.8.1.2 «Біз қонақтарды шақырамыз» атты рөлдік ойын қазақ қонақжайлық салт мәнін жүзеге асыру	7.8.1.1 қазақ халқының дәстүрлері мен салттарына, ата-аналарды құрметтеудің маңыздылығын түсіну, отбасылық құндылықтарды түсіну 7.8.1.2 айналадағы адамдардың қамқорлығын қабылдай білу	8.8.1.1 әртүрлі кәсіп өкілдерімен этикалық қарым қатынас орнату: сатушы, шаштараз, клиенттерге қызмет көрсету менеджері және қаржылық операциялар бойынша қызметтерді көрсету үшін банк менеджері 8.8.1.2 қақтығыссыз еркін мінез-құлық стратегиясын таңдау	9.8.1.1 коммуникативті байланыс қызметін сыни талдау, бағалау, бақылау 9.8.1.2 басқалардың жағымсыз мінез-құлығын адекватты түрде қабылдау	10.8.1.1 әлеуметтік ортаның ерекшеліктерін адекватты түрде бағалау 10.8.1.2 қоғамдағы мінез-құлық және қарым-қатынас мәдениетін сақтау

42. Осы Бағдарлама көру қабілеті бұзылған (көрмейтін және нашар көретін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін «Кеңістікте бағдарлау» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

43. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің
5-10 сыныптары үшін
«Кеңістікте бағдарлау» пәнінен
жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына қосымша

Көру қабілеті бұзылған (көрмейтін және нашар көретін)білім алушыларға арналған негізгі
орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін
«Кеңістікте бағдарлау» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге
асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Кеңістіктік бағытталу пәніне кіріспе	1.1 Кеңістікте бағдарлауға оқытудағы жағымды түрткіні қалыптастыру	5.1.1.1 қоғамға бейімделу үшін кеңістікте бағдарлаудың маңыздылығын түсіну
2. Кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану	2.1 Көру арқылы қабылдау	5.2.1.1 трафаретте үй нөмерлері және көше атауларының орнын білу; оптикалық құралдардың көмегімен оларды оқу 5.2.1.2 бөлмеде кестелер мен нұсқаулықтарды оқи білу
	2.2 Тактильді қабылдау	5.2.2.1
	2.3 Есту арқылы қабылдау	5.2.3.1 статикалық,қозғалатын,үзік дыбыстық сигнал арқылы жүру дағдыларын меңгеру
	2.4 Сипап сезу арқылы қабылдау и вибрация	5.2.4.1 «Сипап –сезу» және «діріл» ұғымдарын түсіну және білу
	2.5 Иіс сезу	5.2.5.1 иіске назар аудару, оларды ажырату, есте сақтау және тану(асхана, медициналық кабинет)
3. Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру	3.1 Әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды қалыптастыру	5.3.1.1 дене сымбатын қалыптастыру үшін дене мүшелерін дұрыс қалыпта ұстау
	3.2 Жүрудің түрлері	5.3.2.1 дұрыс жүру, табан қимылын,тобық қимылын жүрісті қалыптастыру кезіндегі тізенің ерекшеліктерін білу және түсіну
	3.3жінішке таяқпен жүру дағдылары	5.3.3.1 «Ақ трость» ұғымын ұғыну; жінішке таяқ түрлерін білу; ұстап, тауып және керекті трості тауып оны сақтайтын орынды анықтау;жінішке таяқпен жүрудің негізгі тәсілдерін меңгеру

2-тоқсан		
4. Шағын кеңістікте бағдарлау	4.1 Мектеп ғимаратында жінішке таяқтың көмегімен бағдарлау	5.4.1.1 мектеп ғимараты мен бөлмелерін елестету және сипаттау 5.4.1.2 бөлмелерді тексерудің негізгі тәсілдерін меңгеру (перифериялық, бір заттан екінші затқа, есептеу нүктесі) 5.4.1.3 бөлмелерді, шеберханаларды тексеру, мектеп кеңістігі жайлы карта-жол құрастыру, кеңістікте шеберхананың орналасуын анықтау 5.4.1.4 шеберханада өзбетінше жүріп-тұру
	4.2 Мектеп территориясы туралы түсінік	5.4.2.1 таяқтың көмегімен мектеп ғимаратынан шығу жолдарын табу, ғимаратқа кіру және одан шығу кезінде аккомодация тәсілін қолдану
	4.3 Топографиялық дағдылардың дамуы	5.4.3.1 рельефті және дәстүрлі топографиялық белгілерді білу және түсіну
	4.4 Бағдарларды қолдана отырып берілген маршрут бойынша мектеп территориясында бағдарлау	5.4.4.1 мектеп аумағында: тірі қоршаулар, тігінен құлаған тастар тізбегі, асфальтталған жолдар, бұрылыстар, бордюрлардан бағдарлау жүйесін білу 5.4.4.2 мектеп аумағындағы кедергілерді тіркеу
5. Сүйемелдеушімен жүру	5.1 Ересектермен және құрдастарымен жүру	5.5.1.1 зағип жандарға күнделікті өмірде қажеттіліктеріне көмек көрсету керектігін түсіну 5.5.1.2 баспалдақпен жүк бар кезде көтерілу және түсіу кезінде бірлесіп жүру әдісін, бөлмеден шығу, бұрылу тәсілдерін
3-тоқсан		
6. Жабық кеңістікте бағдарлау	6.1 Мәдени мақсаттағы нысандар	5.6.1.1 мәдени ойын-сауық орталықтарының негізгі түрлерін білу: кинотеатр, театр, парк, аквапарк, хайуанаттар бағы, цирк және олардың маңызы мен қызметін сипаттау
	6.2 Тұрмыстық мекемелер	5.6.2.1 адам өмірінде қызмет көрсетуші мекемелердің маңыздылығын
	6.3 Әлеуметтік мекемелер	5.6.3.1 зағип жандардың Қазақстандық қоғамының қалыптасу тарихын, құрылымы мен орнын білу
	6.4 Оқу орындары және кітапхана	5.6.4.1 оқу орындарының түрлерін білу (мектеп, колледж, университет) 5.6.4.2 есте сақтау қабілеті мен танымдық қабілеттерін қалыптастыру үшін көркем әдебиет оқу қажеттігін түсіну
	6.5 Сауда мекемелері	5.6.5.1 негізгі дүкендер түрлерін анықтап (азық-түлік, дүкендер, кітаптар) және олардың жұмыс істеу мақсаттарын ажырата алу
	6.6 Қоғамдық тамақтандыру	5.6.6.1 нарық және оның түрлерін түсіну (киім, көкөніс, азық-түлік) және

	кәсіпорындары және азық-түлік дүкендері	базарда қарапайым сатып алулар жасау 5.6.6.2 нарықтағы сатушымен ерекше байланыста болу
	6.7 Денсаулық сақтау	5.6.7.1 салауатты өмір салтынныңтабысты өмір әлеуметі үшін маңыздылығын түсіну 5.6.7.2 күнделікті таңертеңгілік жаттығуларды, тактильді жаттығуларды, көз жаттығуларын орындау
7. Кең кеңістіктебағдарлау	7.1 Кең кеңістіктіңнысандары	5.7.1.1 табиғи объектілер мен олардың орналасқан жері (тау, өзен, көл, канал, орман) туралы білу; оларды негізгі бағдар ретінде пайдалану
	7.2 Жергілікті жердің картасымен жұмыс жасау кезінде топографикалық дағдыларды қалыптастыру	5.7.2.1 карта және оның ауқымын, бедерлі және жалпақ белгілері туралы түсінік қалыптастыру
	7.3 Жол жүру ережесі	5.7.3.1 жол-көлік оқиғаларын түсіну, олардың себептері мен мүмкін болатын салдарынан хабардар болу 5.7.3.2 бағдаршамның пайда болу тарихын және оның негізгі түрлерін білу (көлденең жарық, дыбыс, тік)
	7.4 Көлік	5.7.4.1 көліктің пайда болу тарихын білу; метро туралы түсінік қалыптастыру; метроның функционалдық аймақтарын білу (күту залы, қолма-қол ақша, турникеттер эскалаторлар, платформа)
4-тоқсан		
7. Кең кеңістіктебағдарлау	7.5 Мен тұратын қала	5.7.5.1 туған қалаңның географиялық орналасуы, халықтың саны мен, облыстың этникалық құрамын білу 5.7.5.2 мектептен үйге дейінгі маршрутты басшылыққа алу; қоғамдық көліктің (трамвай троллейбус, метро) негізгі түрін білу
	7.6 Спорт және туризм	5.7.6.1 адам денсаулығына дене шынықтырудың қажеттігін түсіну 5.7.6.2 белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастыруға жорықтың тигізер мәнін түсіну
8. Қарым-қатынас мәдениеті	8.1 Қарым-қатынаста ұлттық және мәдени құндылықтарды енгізу	5.8.1.1 ересек көмегіне жүгіну, дұрыс сұрақ қоя білу 5.8.1.2 адасқан жағдайда өзін ұстау тактикасын білу

2) 6-сынып:
2- кесте

Ұзақ мерзімді	Ұзақ мерзімді жоспар	Оқыту мақсаттары
---------------	----------------------	------------------

жоспар бөлімі	бөлімінің мазмұны	
1-тоқсан		
1. Кеңістіктік бағытталу пәніне кіріспе	1.1 Кеңістікте бағдарлауға оқытудағы жағымды түрткіні қалыптастыру	6.6.1.1 саябақ, аквапарк және хайуанаттар паркінің орналасуын анықтау, өз бетімен бағдарлауды жүруді және онда қауіпсіз жүріп-тұру дағдыларын меңгеру
2. Кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану	2.1 Көру арқылы қабылдау	6.2.1.1 қозғалушы объектілерді қадағалап, олардың жылдамдығын, бағыты мен арасындағы қашықтығын бағалау
	2.2 Тактильді қабылдау	6.2.2.1 еден үстінің сипатын анықтау (линолеум, паркет, кафель, кілем, ағаш еден) 6.2.2.2 жінішке таяқтың көмегімен топырақтың сипатын анықтау (саз, қиыршық тас, құм, асфальт)
	2.3 Есту арқылы қабылдау	6.2.3.1 дыбыстарды ажырата алу және дыбыс көздерінің біріне қарай жүру
	2.4 Сипап сезу арқылы қабылдау и вибрация	6.2.4.1 ауа-райының температуралық өзгеруін бақылап, серуен үшін маусымдық киім мен аяқ киімді таңдау
	2.5 Иіс сезу	6.2.5.1 табиғаттың иісін ажырата білу, ботаникалық баққа, орманпаркіне, жас натуралистер станциясына экскурсия жасау
3. Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру	3.1 Әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды қалыптастыру	6.3.1.1 қозғалмалы ойындарды пайдаланып, ойын әрекетінде дене сымбатын сақтау
	3.2 Жүрудің түрлері	6.3.2.1 жеке және топта жол жиектерімен және тротуарлармен жүру тәсілдерін меңгеру
	3.3 жінішке таяқпен жүру дағдылары	6.3.3.1 жінішке таяқтың функцияларын (буфер, шұп, дыбыс генераторы) білу және оларды практикалық түрде пайдалану; трості қолдануда қауіпсіздік ережелерін сақтау
2-тоқсан		
4. Шағын кеңістікте бағдарлау	4.1 Мектеп ғимаратында жінішке таяқтың көмегімен бағдарлау	6.4.1.1 мектеп кеңістігінде кабинеттердің орналасуын бір-біріне қатыстылығын өзінің орнын сипаттау, білу 6.4.1.2 мектеп ғимаратында өзі бағдарлай алу үшін жол картасы мен шолу картасын құрастыру
	4.2 Мектеп территориясы туралы түсінік	6.4.2.1 жінішке таяқтың көмегімен мектеп ғимаратының негізгі объектілерін (стадион, балабақша, ойын алаңы, қоқыс контейнерлері) орталық және қосалқы қақпаларды білу
	4.3 Топографиялық дағдылардың дамуы	6.4.3.1 мектептің территориясының бедерлі графикалық жоспарын құрастыру
	4.4 Бағдарларды қолдана отырып берілген маршрут бойынша мектеп территориясында	6.4.4.1 жінішке таяқарқылы мектеп аумағындағы тұрақты, уақытша, кездейсоқ, кедергілерді тексеріп сипаттау 6.4.4.2 мектеп аумағында мәдениет нормаларын меңгеру

	бағдарлау	
5. Сүйемелдеушімен жүру	5.1 Ересектермен және құрдастарымен жүру	6.5.1.1 әр түрлі жағдайларда өтініш білдіру арқылы қоршаған ортадан көмек алуды түсіну 6.5.1.2 сүйемелдеушінің көмегімен санитарлық жүйені пайдаланудың практикалық дағдыларын меңгеру
3-тоқсан		
6. Жабық кеңістікте бағдарлау	6.1 Мәдени мақсаттағы нысандар	6.6.1.1 саябақ, аквапарк және хайуанаттар паркінің орналасуын анықтау, өз бетімен бағдарлауды жүруді және онда қауіпсіз жүріп-тұру дағдыларын меңгеру
	6.2 Тұрмыстық мекемелер	6.6.2.1 ең жақын тазалау және кір жуу мекемесінің орналасқан жерін, олардың ішкі сәнін және оларға баратын маршрутты анықтау 6.6.2.2 тапсырыстарды рәсімдейтін және қабылдайтын менеджермен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру
	6.3 Әлеуметтік мекемелер	6.6.3.1 зағип жандардың Қазақстандық қоғамының функциясын және маңыздылығын түсіну; Зағип жандардың Қазақстандық қоғамының мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін, құрамына ену ережелерін білу
	6.4 Оқу орындары және кітапхана	6.6.4.1 абитуриент, студент, бакалавр, магистрант, оқу топтары түсініктерін меңгеру 6.6.4.2 зағип жандардың Қазақстандық қоғамының кітапханасының орнын және оған маршрутты білу 6.6.4.3 кітапханаға дейінгі және кері ең тиімді маршрутты меңгеру
	6.5 Сауда мекемелері	6.6.5.1 сауда мекемелеріндегі қызметкерлердің мамандықтарын (кеңесші, кассир, контролер) және олардың функцияларын білу; олармен қарым-қатынаста білікті болу
	6.6 Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары және азық-түлік дүкендері	6.6.6.1 супермаркеттегі азық түлік бөлімдерін иісі арқылы анықтау 6.6.6.2 супермаркетте сатып алулар жасауды білу (арба алу, өнімді таңдап, оның бағасын білу, төлеу және орау)
	6.7 Денсаулық сақтау	6.6.7.1 ең жақын орналасқан дәріхананың мекен-жайын білу, дәрігер белгілеген дәріні сатып алу кезінде сатушы-фармацевтпен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру 6.6.7.2 дәрі-дәрмек және дәрумендер туралы түсініктің болуы 6.6.7.3 рецептсіз жасөспірімдерге дәрілік препараттарды сатуға тыйым салынатынын білу
7. Кең	7.1 Кең	6.7.1.1 тұйық көшелердің, даңғылдардың,

кеңістіктебағдар лау	кеңістіктің нысандары	алаңдардың орнын білу және қалалық жүйедегі олардың маңыздылығын түсіну
	7.2 Жергілікті жердің картасымен жұмыс жасау кезінде топографиялық дағдыларды қалыптастыру	6.7.2.1 түсті белгілері бойынша картадан табиғи объектілердің орналасқан жерін (таулар, ормандар, су объектілері) анықтау
	7.3 Жол жүру ережесі	6.7.3.1 жаяу жүргіншілер мен көлік қозғалысын бақылау тәсілі ретінде жол белгілерінің пайда болу тарихын білу 6.7.3.2 жолдардың орналасуы және ондағы көліктер туралы хабардар болу
	7.4 Көлік	6.7.4.1 сақталған анализаторлар ментрості пайдаланып аялдамаларды анықтау; көлік күту аялдамадасында қауіпсіздік ережелерін сақтау 6.7.4.2 эскалаторлармен түскенде және мінгенде, метро платформасында қауіпсіз мінез-құлық ережелерін сақтау
4-тоқсан		
7. Кең кеңістіктебағдар лау	7.5 Мен тұратын қала	6.7.5.1 туған қалаңның тарихи хабардар болу және мақтаныш сезімін сезіну 6.7.5.2 мектептің жанындағы аялдама орнын анықтау, қоғамдық көліктердің нөмірлерін білу
	7.6 Спорт және туризм	6.7.6.1 спорт және спорт клубтары туралы ақпараттарды білу 6.7.6.2 жорыққа маршрут таңдау және демалуға баратын орынды бағалау
8. Қарым-қатынас мәдениеті	8.1 Қарым-қатынаста ұлттық және мәдени құндылықтарды енгізу	6.8.1.1 құрдастарымен жеке тұлғалық құндылықтарына қарай қарым қатынас жасау (қарапайым, мейірімді, адал) 6.8.1.2 «Біз қонақтарды шақырамыз» атты рөлдік ойын қазақ қонақжайлық салт мәнін жүзеге асыру

3) 7-сынып:
3- кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Кеңістіктік бағытталу пәніне кіріспе	1.1 Кеңістікте бағдарлауға оқытудағы жағымды түрткіні қалыптастыру	7.1.1.1 көрмейтін әдеби кейіпкерлер туралы кітап презентацияларын дайындау
2. Кеңістікте бағдарлауда	2.1 Көру арқылы қабылдау	7.2.1.1 кеңістікте неоскопикалық қабылдау дағдысын білу, үйлердің арасындағы

анализаторларды үйлесімді қолдану		арақашықтықты, олардың көлемін, нысанын, қабаттар саны мен олардың бір-бірінен қашықтығын анықтай алу
	2.2 Тактильді қабылдау	7.2.2.1 лифтте, бөлмеде және көшеде, бедерлі жазуды оқу 7.2.2.2 тактильді жолдарда жінішке таяқпен жаяу жүру дағдыларын меңгеру
	2.3 Есту арқылы қабылдау	7.2.3.1 дыбыстық сигналға 90 және 180 градусқа қозғала бұрылу
	2.4 Сипап сезу арқылы қабылдау и вибрация	7.2.4.1 ауырсыну сезімталдығы туралы түсініктің болуы; жінішке таяқ немесе қолды созу арқылы соқтығысуды алдын алу
	2.5 Иіс сезу	7.2.5.1 әтірлердің иістерін косметика және тұрмыстық химияны, супермаркетте әртүрлі бөлімдерді иісі арқылы ажырата алу
3. Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру	3.1 Әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды қалыптастыру	7.3.1.1 сүйемелдеушімен жүрген кезде дұрыс дене сымбатын сақтау
	3.2 Жүрудің түрлері	7.3.2.1 жүрудің алуан түрлі әдістері мен түрлерін меңгеру (көшбасшының артынан жүру, көлбеу жазықтық бойынша және жүкпен)
	3.3 жінішке таяқпен жүру дағдылары	7.3.3.1 қажетті трості таңдау және қозғалыс кезінде пайдалану (ұзын – серуендеу үшін; тірек – егде жастағы; жиналмалы үй – жайында; лазерлі кедергілерден өту кезінде); трості ашу мен жинақтауды меңгеру
2-тоқсан		
4. Шағын кеңістікте бағдарлау	4.1 Мектеп ғимаратында жінішке таяқтың көмегімен бағдарлау	7.4.1.1 мектепте қабаттарда оң жақты қозғалысты сақтай отырып, жінішке таяқтың көмегімен бағдарлау 7.4.1.2 мектеп бойынша қозғалыстың қауіпсіздік ережелерін меңгеру
	4.2 Мектеп территориясы туралы түсінік	7.4.2.1 жінішке таяқтың көмегімен мектеп ғимаратына қатысты объектілердің орналасуы мен өз орнын анықтау
	4.3 Топографиялық дағдылардың дамуы	7.4.3.1 «Ориентир» құралында мектеп территориясының жоспарын құрастыру
	4.4 Бағдарларды қолдана отырып берілген маршрут бойынша мектеп территориясында бағдарлау	7.4.4.1 жоғарғы, төменгі және бүйір кедергілерді анықтау 7.4.4.2 мектеп аумағында жінішке таяқ арқылы белгіленген негізгі маршрут бойынша жүру
5. Сүйемелдеушімен жүру	5.1 Ересектермен және құрдастарымен жүру	7.5.1.1 сүйемелдеушімен бірлескен жүрісте тәуелді қарым-қатынас туралы түсініктен алшақ болу (иыққа сүйене отырып жүру)
		7.5.1.2 көлікте бірлескен сапарларда қажетті

		дағдыларды меңгеру
3-тоқсан		
6. Жабық кеңістікте бағдарлау	6.1 Мәдени мақсаттағы нысандар	7.6.1.1 театрлардың атауын, орналасуы мен жіктелуін есте сақтау (драма, ТЮЗ, комедия театры, қуыршақ театры) және кинотеатр (премьералық, ойын-сауық, студиялық, балалар, үздіксіз кинокөрсетілімдермен, кинокафе, 3D, 4D)
	6.2 Тұрмыстық мекемелер	7.6.2.1 жақын жерде орналасқан почтаға дейінгі маршрутты білу 7.6.2.2 тапсырыстарды рәсімдейтін және қабылдайтын менеджермен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру(сәлемдеме, тапсырыстық хат жіберу)
	6.3 Әлеуметтік мекемелер	7.6.3.1 зағип жандардың Қазақстандық қоғамының орталығына дейінгі маршрутты зерделеп, онда бағдарлауды үйрену
	6.4 Оқу орындары және кітапхана	7.6.4.1 көрмейтіндерге арналған қол жетімді базалық оқу орындары мен мамандықтарды білу 7.6.4.2 кітапханадағы негізгі функционалдық бағыттар: каталог, абонемент, оқу залы, кеңсені білу
	6.5 Сауда мекемелері	7.6.5.1 дүкендердің негізгі түрлерін білу және ажырату (супермаркет, гипермаркет, минимаркет); негізгі сауда бөлімдер мен сауда секцияларын (киім-кешек, аяқ киім, парфюмерия) анықтау
	6.6 Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары және азық-түлік дүкендері	7.6.6.1 асханда өз бетінше және сүйемелдеушімен жүруді меңгеру 7.6.6.2 жақсы және ұқыпты тамақтану
	6.7 Денсаулық сақтау	7.6.7.1 жақын орналасқан емханалардың мекен жайын анықтау 7.6.7.2 тіркеу бөлімі, дәрігерлердің кабинеттері, зертханалар туралы мәліметтерді білу 7.6.7.3 зағип жандарды алып жүруші жөнінде емханадағы әлеуметтік қызметкерге айту
7. Кең кеңістікте бағдарлау	7.1 Кең кеңістіктің нысандары	7.7.1.1 бульварлар, алаңдар, жағалаулардың маңыздылығын түсіну
	7.2 Жергілікті жердің картасымен жұмыс жасау кезінде топографиялық дағдыларды қалыптастыру	7.7.2.1 қаланың әкімшілік аудандарға бөлуін білу және картадан салыстырмалы түрде бір-бірінен өздерінің орналасқан жерін анықтау
	7.3 Жол жүру ережесі	7.7.3.1 жол белгілерінің классификациясын

		және олардың түсі, пішіні мен көлемі жағынан айырмашылықтарын түсіну 7.7.3.2 тәуелсіз қозғалыс кезінде жол белгілерін пайдалану
	7.4 Көлік	7.7.4.1 көлікке тән дыбыстары арқылы жақындап келе жатқан түрлерін анықтау (тежегіштер, есікті ашу, трамвай дөңгелектердің дыбыс, троллейбустар бум естіледі) 7.7.4.2 тактильді навигацияны пайдалана отырып, метрода бағдарлау дағдыларын меңгеру
4-тоқсан		
7. Кең кеңістікте бағдарлау	7.5 Мен тұратын қала	7.7.5.1 қаланың басты көрікті және архитектуралық құрылыстарын анықтау 7.7.5.2 мектеп жанында орналасқан кварталдар және көшелерде бағдар жасай алу
	7.6 Спорт және туризм	7.7.6.1 қаладғы спорттық нысандарды анықтау (стадиондар, бассейн, жүзу, тренажер залдары, ипподром, роликтер) 7.7.6.2 су айдынында демалысты ұйымдастыра білу, қауіпсіздік ережелерін сақтау, күн соққысы мен күйіктерден алдын ала сақтану жұмыстарын жүргізу
8. Қарым-қатынас мәдениеті	8.1 Қарым-қатынаста ұлттық және мәдени құндылықтарды енгізу	7.8.1.1 қазақ халқының дәстүрлері мен салттарын, ата-аналарды құрметтеудің маңыздылығын түсіну, отбасылық құндылықтарды түсіну 7.8.1.2 айналадағы адамдардың қамқорлығын қабылдай білу

4) 8-сынып:

4 -кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Кеңістіктік бағытталу пәніне кіріспе	1.1 Кеңістікте бағдарлауға оқытудағы жағымды түрткіні қалыптастыру	8.1.1.1 мектеп бітірген табысты түлектермен кездесулерге белсене қатысу
2. Кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану	2.1 Көру арқылы қабылдау	8.2.1.1 практикалық бағдарлауда сайнборд, билбордтар және түнгі уақытта жарықдиодты жазуларды пайдалану
	2.2 Тактильді қабылдау	8.2.2.1 жінішке таяқтың көмегімен үйге кіру және одан шығуды анықтай білу 8.2.2.2 жінішке таяқтың көмегімен тактильді зебра мен жатқан полицейскийді анықтау
	2.3 Есту арқылы	8.2.3.1 таныс адамдады дауыс және жүрісі

	қабылдау	бойынша тану, олардың эмоционалдық жай-күйін анықтау
	2.4 Сипап сезу арқылы қабылдау и вибрация	8.2.4.1 кеңістікте қауіпсіз әрекет жасаудың оңтайлы жолдарын таңдау; құлап қалған заттарды іздеу кезінде қауіпті жағдаяттарды алдын алу (отырған қалыпта немесе енкею кезінде қолды беттің алдында ұстау)
	2.5 Иіс сезу	8.2.5.1 өнеркәсіп және көлік иістерін анықтау, оларды бағдар ретінде ұстау
3. Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру	3.1 Әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды қалыптастыру	8.3.1.1 жінішке таяқпен жүрген кезде дұрыс дене сымбатын сақтау
	3.2 Жүрудің түрлері	8.3.2.1 ауыларалық жолмен дұрыс жүру дағдысын меңгеру
	3.3 жінішке таяқпен жүру дағдылары	8.3.3.1 жінішке таяқпен жүру тәсілдерін жетілдіру: маятникті, диагональды, сырғу, жанасу тәсілі
2-тоқсан		
4. Шағын кеңістікте бағдарлау	4.1 Мектеп ғимаратында жінішке таяқтың көмегімен бағдарлау	8.4.1.1 шағын кеңістікте бағыттарды ауызша белгілеу (оң жағы, сол жағы, ортасы, бұрышы, бұрылу) 8.4.1.2 мектептегі негізгі бөлмелер туралы ақпарат жинақтау және оны кеңістікте бағдарлауда пайдалану
	4.2 Мектеп территориясы туралы түсінік	8.4.2.1 көз өлшемі мен қадам арқылы объектілер арасындағы ара-қашықтықты анықтау
	4.3 Топографиялық дағдылардың дамуы	8.4.3.1 «Графика» құралында мектеп маршруты бойынша қозғалыс схемасын модельдеу (күру)
	4.4 Бағдарларды қолдана отырып берілген маршрут бойынша мектеп территориясында бағдарлау	8.4.4.1 берілген маршрут бойынша жүру дағдыларын меңгеру, қосымша бағдарларды табу 8.4.4.2 кедергілерді еңсеру тәсілдерін білу оны мектеп аумағында бағдарлауда қолдану
5. Сүйемелдеушімен жүру	5.1 Ересектермен және құрдастарымен жүру	8.5.1.1 бірлесіп жүрген кезде даулы жағдайларды ескеру және сүйемелдеушімен жақсы қарым-қатынаста болу 8.5.1.2 сүйемелдеушімен жабық кеңістікте (тұрмыстық, сауда, медициналық, мәдени мекемелерде) бағдарлау дағдыларын меңгеру
3-тоқсан		
6. Жабық кеңістікте бағдарлау	6.1 Мәдени мақсаттағы нысандар	8.6.1.1 кинотеатрда бағдарлау, кассаны, көрермендер залын, буфет, дәретхана, фойе және билетке сәйкес орынды табу дағдыларын меңгеру және жінішке таяқ қоятын жерді белгілеу

		8.6.1.2 кинотеатрда әдептілік нормаларын сақтау 8.6.1.3 «Ориентир» құралында кинотеатрдың жоспарын құру
	6.2 Тұрмыстық мекемелер	8.6.2.1 жақын орналасқан тұрмыстық техниканы жөндеу және киім мен аяқ киім жөндейтінсервис орталықтарына дейінгі маршрутты меңгеру 8.6.2.2 тапсырыстарды рәсімдейтін және қабылдайтынменеджерменқарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру
	6.3 Әлеуметтік мекемелер	8.6.3.1 негізгі әлеуметтік мекемелердің орналасқан жерін (халыққа қызмет көрсету орталығы, жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар орталығы, жәрдемақы беру туралы орталық), олардың қызметтері мен оларға бару маршрутын есте сақтау
	6.4 Оқу орындары және кітапхана	8.6.4.1 ауызша университеттегі (факультет, университет әкімшілігі, деканат, аудитория бөлімшесі) бөлімдерді белгілеу 8.6.4.2 каталог бойынша кітап (аудио кітапты, Брайль кітабын және борттық кітапты) таңдай алу, тіркеу және тапсырыс беруді меңгеру
	6.5 Сауда мекемелері	8.6.5.1 сауданың негізгі ережелерін меңгеру; қажетті тауарды таңдау, нақтылау, оның құнын анықтау, кепілдік мерзімі мен тауардың кепілдік мерзімі аралығында чекті сақтау; талапқа сай келмейтін тауарды сатушыға қайтару
	6.6 Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары және азық-түлік дүкендері	8.6.6.1 қоғамдық тамақтандыру орындарының түрлерін (мейрамханалар, асханалар, кафелер) білу 8.6.6.2 даяшымен байланыс нормаларын сақтау, ас мәзірінде көрсетілген тағамды таңдап, тапсырыс беру, есептесу
	6.7 Денсаулық сақтау	8.6.7.1 жедел жәрдем, инвотаксия, өртке қарсы қызмет және полицияға телефон арқылы қоңырау шалған кезде ауызша қарым-қатынаста білікті болуы 8.6.7.2 төтенше жағдайлар кезінде мінез-құлық ережелерін сақтау (өрт кезінде, жер сілкінісі, жағдайында)
7. Кең кеңістіктебағдарлау	7.1 Кең кеңістіктіңнысандары	8.7.1.1 тұрғын үйлер мен оларға өту жолдарын тұрақты бағдар ретінде пайдалану
	7.2 Жергілікті жердің картасымен жұмыс жасау кезінде топографиялық дағдыларды	8.7.2.1 картада қала маңында орналасқан аудандарды тауып, олардың атауларын есте сақтау

	қалыптастыру	
	7.3 Жол жүру ережесі	8.7.3.1 қала ішінде ең тиімді және қауіпсіз жолдан өту үшін жер, жер асты және жер үсті өткелдерін пайдалану 8.7.3.2 темір жолда өтпелі өткелдерден өту жолын үйрену
	7.4 Көлік	8.7.4.1 көліккежінішке таяқтың көмегімен міну; салонында өзін ұстау ережелерін сақтау, жолақысын төлеу, мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған орындыбілу,трості орналастыру үшін орын белгілеу 8.7.4.2 поезд станцияның және оның функционалдық бағыттарына: күту залы, ақпараттық бюро, билет сату кеңселері кіретінін білу 8.7.4.3 платформада және вагондарға отырғызу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтау, пойыздың келуі туралы ақпараттымұқият тыңдау
4-тоқсан		
7. Кең кеңістіктебағдар лау	7.5 Мен тұратын қала	8.7.5.1 сәулет ансамбльдері (Бәйтерек, пирамида, Эйфель мұнарасы, үш батырлар) және олардың құрылымдық элементтері (күмбез, шатыр, баған, сала) туралы түсінік болуы; қала сұлулығы мен өзіндік ерекшелігін тамашалау 8.7.5.2 қаланың ең маңызды объектілеріне дейінгі баратын қоғамдық көліктерді бағдарлай алу (сауда орталықтары, кинотеатрлар, базарлар, білім беру және медициналық мекемелердің)
	7.6 Спорт және туризм	8.7.6.1 өзіне спорт түрін таңдау спорт кешенінде және кері маршрут үйрену 8.7.6.2 туризм және таза ауада демалуға дайындыққа білікті болу (рюкзактар, спорттық, аяқ киім және бірінші қажеттіліктегі дайындау үшін - матчтары, масаға қарсы крем, азық-түлік, ыдыс-аяқ)
8. Қарым-қатынас мәдениеті	8.1 Қарым-қатынаста ұлттық және мәдени құндылықтарды енгізу	8.8.1.1 әр түрлі кәсіп өкілдерімен этикалық қарым қатынас орнату: сатушы, шаштараз, клиенттерге қызмет көрсету менеджері және қаржылық операциялар бойынша қызметтерді көрсету үшін банк менеджері 8.8.1.2 қақтығыссыз еркін мінез-құлық стратегиясын таңдау

5) 9-сынып:
5 -кесте

Ұзақ мерзімді	Ұзақ мерзімді жоспар	Оқыту мақсаттары
---------------	----------------------	------------------

жоспар бөлімі	бөлімінің мазмұны	
1-тоқсан		
1. Кеңістіктік бағытталу пәніне кіріспе	1.1 Кеңістікте бағдарлауға оқытудағы жағымды түрткіні қалыптастыру	9.1.1.1 зағиптерге қол жетімді кәсіптер туралы презентация дайындау
2. Кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді қолдану	2.1 Көру арқылы қабылдау	9.2.1.1 ағаштар, үйлер, жиектемелер, бағандар арқылы түскен көлеңкені бақылау; баспалдақпен көтерілген кезде және түскенде, бұрылыста жарық пен көлеңкені пайдалану
	2.2 Тактильді қабылдау	9.2.2.1 жінішке таяқтың көмегімен ғимараттарға кірудің тәсілдері мен жолдарын түсіну, 9.2.2.2 бордюрларды анықтау, олардан өту
	2.3 Есту арқылы қабылдау	9.2.3.1 дыбыстық маякқа және дыбыстық бағдарламаларға бағдарлану
	2.4 Сипап сезу арқылы қабылдау и вибрация	9.2.4.1 діріл бойынша қабылдау арқылы кедергілерді анықтау (ғимараттар, шарбақтар, машиналар)
	2.5 Иіс сезу	9.2.5.1 иістерді жағымды және жағымсыздарға жіктеу; санитариялық-гигиеналық нормаларды сақтау
3. Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру	3.1 Әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды қалыптастыру	9.3.1.1 әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды бақылау
	3.2 Жүрудің түрлері	9.3.2.1 ойлы-қырлы жерлерде компаспен немесе навигациямен жүру дағдысын меңгеру
	3.3 жінішке таяқпен жүру дағдылары	9.3.3.1 баспалдақпен көтерілу және түсу, жінішке таяқтың көмегімен үй-жайына кіру және одан шығу тәсілдерін меңгеру
2-тоқсан		
4. Шағын кеңістікте бағдарлау	4.1 Мектеп ғимаратында жінішке таяқтың көмегімен бағдарлау	9.4.1.1 мектептің бөлмелерін графикалық түрде бейнелеу
	4.2 Мектеп территориясы туралы түсінік	9.4.2.1 объектілердің қай тарапта орналасқанын анықтау
	4.3 Топографиялық дағдылардың дамуы	9.4.3.1 негізгі бағыттарды сипаттау және талдау
	4.4 Бағдарларды қолдана отырып берілген маршрут бойынша мектеп территориясында бағдарлау	9.4.4.1 мектеп аумағында бағдарларды, трості, тактильді навигацияны және сақталған анализаторларды пайдалана отырып жүріп-тұру дағдыларын меңгеру
5. Сүйемелдеуші мен жүру	5.1 Ересектермен және құрдастарымен	9.5.1.1 сүйемелдеушіге белгіленген пунктке дейінгі негізгі бағдарды нақты сипаттау және

	жүру	ауызша белгілей білу 9.5.1.2 сүйемелдеушімен Кең кеңістікте жүрудің негізгі әдістерін меңгеру
3-тоқсан		
6. Жабық кеңістікте бағдарлау	6.1 Мәдени мақсаттағы нысандар	9.6.1.1 театрдағы негізгі ұғымдарды білу және түсіндіру (көрермен залы, сахна, портер, амфитеатр, балкон, жоғарғы ярус, софиттер, рампа, антракт) 9.6.1.2 театрда бағдарлау дағдыларын меңгеру (буфетке, санузлға, фойеге, гардеробқа бару); театрда билетке сәйкес орынды таба білу, тростқа арналған орынды анықтау 9.6.1.3 театрда өзін ұстауда әдеп нормаларын сақтау 9.6.1.4 театрадың керемет атмосферасын сезіну 9.6.1.5 «Ориентир» құралында театрдың жоспарын құрастыру
	6.2 Тұрмыстық мекемелер	9.6.2.1 ең жақын сұлулық салондарының мекен жайын, функционалдық бағыттары мен қызметтердің ауқымын, оған дейінгі маршрутты есте сақтау 9.6.2.2 сұлулық салондарының қызметкерлерімен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру
	6.3 Әлеуметтік мекемелер	9.6.3.1 әлеуметтік мекемелерде өз өзін бағдарлай білу, іскерлік қарым-қатынас және қажетті құжаттарды тіркеуде білікті болу
	6.4 Оқу орындары және кітапхана	9.6.4.1 іс жүзінде мектептерде бағдарлау дағдыларын үйрену 9.6.4.2 оқу залында мерзімдік басылымдар, көркем және оқу әдебиеттерімен жұмыс істеу кезінде оқырман қызметтерін пайдалану
	6.5 Сауда мекемелері	9.6.5.1 банкноттарды анықтау және қарапайым сатып алулар жасау
	6.6 Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары және азық-түлік дүкендері	9.6.6.1 қазақ тағамдарының, ұлттық тағамдар мен бұйымдарының ерекшеліктерін білу 9.6.6.2 ұлттық тағамдар бойынша презентация дайындау
	6.7 Денсаулық сақтау	9.6.7.1 вирустық, инфекциялық аурулар, көз аурулары мен жарақаттардың алдын алуды білу 9.6.7.2 жұмыс орының тиісті жарықтандырылуын қадағалау
7. Кең кеңістікте бағдарлау	7.1 Кең кеңістіктің нысандары	9.7.1.1 темір жол, автомобиль және жаяу жүруге арналған көпір туралы түсік қалыптастыру және оларды тұрақты бағдар ретінде пайдалану
	7.2 Жергілікті жердің картасымен жұмыс жасау	9.7.2.1 оңтүстіктен солтүстікке және батыстан шығысқа қарай картада көшелерінің ұйымдастыру ретін анықтап, есте сақтау;

	кезінде топографикалық дағдыларды қалыптастыру	«Квартал» ұғымын түсіну
	7.3 Жол жүру ережесі	9.7.3.1 қиылыстардың түрлерін (Т-тәрізді, Х-тәрізді) білу және сақталған анализа торлар мен жінішке таяқтың көмегімен жолдарды еңсерудің негізгі түрлерін білу 9.7.3.2 жол жүру ережелерін сақтай отырып, өз бетімен қала ішінде жүру
	7.4 Көлік	9.7.4.1 трамвай бойынша, одан кіруге және шығуға, трамвайалдынан өту кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау 9.7.4.2 вагонда бағдарлау дағдыларын меңгеру, купелердің, плацкарттардың және дәретхананың орналасқан жерін білу 9.7.4.3 отырғызылатын орынды іздеу кезінде вагонның ішкі бағдарларын пайдалану (терезелер мен бөлімдер) 9.7.4.4 қызмет туралы ақпаратты білу және оны пайдалану
4-тоқсан		
7. Кең кеңістікте бағдарлау	7.5 Мен тұратын қала	9.7.5.1 ескерткіштердің түрлерін (Бюст рельеф, мүсіні, стела, обелиск, мемориалдық) ажырата алу және тұрақты бағдар ретінде оларды пайдалану 9.7.5.2 қаланың басты көшелері, даңғылдары мен алаңдары арқылы бағдарлау
	7.6 Спорт және туризм	9.7.6.1 спорттық іс-шараларды бақылау: конкурстар, олимпиадалар, паралимпиадалар 9.7.6.2 шатырды тарату және от жағу
8. Қарым-қатынас мәдениеті	8.1 Қарым-қатынаста ұлттық және мәдени құндылықтарды енгізу	9.8.1.1 коммуникативті байланыс қызметін сыни талдау, бағалау, бақылау 9.8.1.2 басқалардың жағымсыз мінез-құлығын адекватты түрде қабылдау

5) 10-сынып:
6- кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Кеңістіктік бағытталу пәніне кіріспе	1.1 Кеңістікте бағдарлауға оқытудағы жағымды түрткіні қалыптастыру	10.1.1.1 көрмейтін табысты адамдар туралы мәліметтерді талдау және жинақтау өзін-өзі дамытудың тиімді жолдарын таңдау
2. Кеңістікте бағдарлауда анализаторларды үйлесімді	2.1 Көру арқылы қабылдау	10.2.1.1 жарық көлеңкесін пайдаланып, кеңістікте қауіпсіз жүру дағдыларын меңгеру
	2.2 Тактильді қабылдау	10.2.2.1 жінішке таяқтың көмегімен тоғай, орман, таудағы жолдарды анықтау

қолдану		10.2.2.2 жінішке таяқтың көмегімен ағаштарды, бұталарды, арықтарды анықтау және оларды еңсере білу
	2.3 Есту арқылы қабылдау	10.2.3.1 тән дыбыстарға сәйкескеністікті талдау, оларды практикалық бағдарлауда пайдалану
	2.4 Сипап сезу арқылы қабылдау и вибрация	10.2.4.1 бұлшықет, сүйекбуындық қабылдау арқылы ақпараттарды талдау және жинақтау
	2.5 Иіс сезу	10.2.5.1 иістерді талдау және иіс сезуді практикалық бағдарлауда пайдалану
3. Дұрыс жүру әдісі мен дене қалпын қалыптастыру	3.1 Әртүрлі әрекет барысында денені түзу ұстауды қалыптастыру	10.3.1.1 айналадағылар адамды эстетикалық тұрғыдан қабылдау үшін дұрыс дене келбеті мен дене қалпының мәнін түсіну
	3.2 Жүрудің түрлері	10.3.2.1 баспалдақпен түсу, көтерілу кезінде, арықтардан, бордюрлардан өту кезінде вестибулярлық аппараттың функцияларын үйлестіру
	3.3 жінішке таяқпен жүру дағдылары	10.3.3.1 кедергілердің түрлерін анықтау (тұрақты, уақытша, кездейсоқ, төменгі және бүйір) және оларды жінішке таяқтың көмегімен еңсеру
2-тоқсан		
4. Шағын кеңістікте бағдарлау	4.1 Мектеп ғимаратында жінішке таяқтың көмегімен бағдарлау	10.4.4.1 мектеп ғимаратында қозғалмалы маршрут бойынша сақталған анализатор мен жінішке таяқарқылы өздігімен жүру
	4.2 Мектеп территориясы туралы түсінік	10.4.2.1 мектеп территориясы жайлы ақпаратты жинақтау және карта құру
	4.3 Топографиялық дағдылардың дамуы	10.4.3.1 оңтайлы және қауіпсіз маршруттар таңдау
	4.4 Бағдарларды қолдана отырып берілген маршрут бойынша мектеп территориясында бағдарлау	10.4.4.1 мектеп аумағында қозғалыстың ыңғайлы бағыттарын өз бетінше таңдау 10.4.4.2 өз бетінше қауіпсіз қозғалыс жолдарын таңдау және кеңістікті талдау
5. Сүйемелдеушімен жүру	5.1 Ересектермен және құрдастарымен жүру	10.5.1.1 сүйемелдеушімен бірлескен әрекетті үйлестіру және алдын ала жүретін маршрутты талдау
3-тоқсан		
6. Жабық кеңістікте бағдарлау	6.1 Мәдени мақсаттағы нысандар	10.6.1.1 бос уақытты тиімді ұйымдастыру – мәдени-ойын сауық нысандарына бару
	6.2 Тұрмыстық мекемелер	10.6.2.1 ең жақын банктің орналасқан жерін, оған бару маршрутын және көрсетілетін қызметтер түрін (валюта, вексельдерді төлеу, қарыздарды тіркеу) анықтау 10.6.2.2 қаржылық операциялар бойынша қызмет көрсететін банк қызметкерлерімен қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру

	6.3 Әлеуметтік мекемелер	10.6.3.1 құқықтық мәдениеттен хабардар болу; зағиптардың құқықтары мен міндеттерін білу (жеке көмекшісі және әлеуметтік жәрдемақы алуға құқығы бар; жұмыс уақытының ұзақтығы қысқартылған; қосымша ақылы демалыс)
	6.4 Оқу орындары және кітапхана	10.6.4.1 ұсынылған мамандық бойынша, жоғары оқу орнының ауқымын болжау 10.6.4.2 таңдалған оқу орнына дейінгі маршрутты зерттеу 10.6.4.3 интернет кітапханаларды пайдалану және әлеуметтік желілерде электрондық кітаптарменалмасуда білікті болу
	6.5 Сауда мекемелері	10.6.3.1 құқықтық мәдениеттен хабардар болу; зағиптардың құқықтары мен міндеттерін білу (жеке көмекшісі және әлеуметтік жәрдемақы алуға құқығы бар; жұмыс уақытының ұзақтығы қысқартылған; қосымша ақылы демалыс)
	6.6 Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары және азық-түлік дүкендері	10.6.6.1 қазақ ұлттық дәстүрі мен салттарын сақтай отырып той мейрамдарды ұйымдастыру 10.6.6.2 дұрыс тамақтану мен салауатты өнімдер бойынша ақпаратты жинақтау
	6.7 Денсаулық сақтау	10.6.7.1 қолайсыз жағдайларда алғашқы көмек көрсете алу(естен тану, үсу, ыстығы көтерілген жағдайда, сынықтар, күйік шалғанда) 10.6.7.2 алғашқы көмек көрсету барысында қырағы және икемді болу
7. Кең кеңістікте бағдарлау	7.1 Кең кеңістіктің нысандары	10.7.1.1 негізгі бос объектілер туралы ақпаратты жинақтау, презентациялар жасау
	7.2 Жергілікті жердің картасымен жұмыс жасау кезінде топографикалық дағдыларды қалыптастыру	10.7.2.1 топографиялық кескінді кеңістіктік бағдарға аудара алу; қаланың аудандарының біріне презентация дайындау
	7.3 Жол жүру ережесі	10.7.3.1 жол-көлік оқиғаларының себептерін талдау және көлік жол қозғалысы ережесін бұзғаны үшін құқықтық жауапкершілікке тартылу 10.7.3.2 жол көлік оқиғасы кезінде тиімді мінез-құлық тактикасын анықтау
	7.4 Көлік	10.7.4.1 сақталған анализаторлар мен бағдарлағыштарды (бұрылыстар, көпірлер, трамвай, сәулет құрылыстар) пайдалана отырып, керекті межені анықтау 10.7.4.2 әуежайдың мақсаты мен оның функционалдық аймақтарын білу (ресепшн, ақпараттық үстел, жер қол жеткізу, терминал) 10.7.4.3 рейстер туралы ақпаратты мұқият тыңдау;

		10.7.4.4 қону кезінде алып жүруші тьюторды пайдалану 10.7.4.5 онлайн билеттерін сатып алуды білу
4-тоқсан		
7. Кең кеңістікте бағдарлау	7.5 Мен тұратын қала	10.7.5.1 ескерткіштерге экскурсиялар жасау және гүл шоқтарын қою дәстүрін сақтап қалу; жас ұрпаққа өткеннің тарихи мұрасы туралы ақпараттар беру 10.7.5.2 қоғамдық көліктердің маршруттарын синтездеу және өз бетінше қалада бағдарлай алу
	7.6 Спорт және туризм	10.7.6.1 мектептің спорт өміріне белсенді қатысу 10.7.6.2 табиғат аясында отырыстар ұйымдастыру, тауда және орманда қауіпсіздік ережелерін сақтау
8. Қарым-қатынас мәдениеті	8.1 Қарым-қатынаста ұлттық және мәдени құндылықтарды енгізу	10.8.1.1 әлеуметтік ортаның ерекшеліктерін адекватты түрде бағалау 10.8.1.2 қоғамдағы мінез-құлық және қарым-қатынас мәдениетін сақтау